

ODNOS IZMEĐU UKLJUČENOSTI RODITELJA U OBRAZOVANJE DJECE I HIPERRODITELJSKOG STILA

Nikolić, Antonija

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:795574>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-08**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU

FILOZOFSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

**ODNOS IZMEĐU UKLJUČENOSTI RODITELJA
U OBRAZOVANJE DJECE I
HIPERRODITELJSKOG STILA**

ANTONIJA NIKOLIĆ

Split, 2024.

Odsjek za Učiteljski studij
Učiteljski studij
Partnerstvo obitelji i škole

**ODNOS IZMEĐU UKLJUČENOSTI RODITELJA
U OBRAZOVANJE DJECE I
HIPERRODITELJSKOG STILA**

Student:
Antonija Nikolić

Mentor:
doc. dr. sc. Anita Mandarić Vukušić

Split, srpanj 2024.

Veliku zahvalnost dugujem svojoj dragoj mentorici, doc. dr. sc. Aniti Mandarić Vukušić na prijateljskom pristupu, srdačnosti, nesebičnoj pomoći, vodstvu i savjetima tijekom pisanja diplomskoga rada.

Zahvaljujem svojoj obitelji, a na poseban način baki čije molitve su me bezbroj puta usmjerile.

Zahvaljujem sestri i bratu na bezuvjetnoj podršci i ohrabrenju.

Ovaj diplomski rad posvećujem svojim roditeljima. Neka ovaj rad bude zahvala za svaku žrtvu koju ste podnijeli kako biste mi omogućili školovanje. Hvala vam što ste mi pružili divan primjer što se napornim radom, ustrajnošću i skromnošću može postići. I naravno, mojem didu, nadam se da si ponosan!

Sadržaj

1.	UVOD.....	1
2.	RODITELJSTVO	3
2.1.	Majčinstvo i očinstvo	4
2.2.	Kompetentan roditelj.....	7
3.	RODITELJSKI ODGOJNI STILOVI.....	9
4.	HIPERRODITELJSTVO	13
5.	ODNOS DIJETE – RODITELJ – ŠKOLA.....	15
5.1.	Odgov i obrazovanje u modernom i demokratskom društvu	15
5.2.	Suradnja (partnerstvo) roditelja i škole	16
5.3.	Roditeljska uključenost u obrazovanje djeteta	17
5.4.	Prava i odgovornosti djeteta.....	19
6.	ZNANSTVENO – ISTRAŽIVAČKI DIO: Odnos između uključenosti roditelja u obrazovanje djece i hiperroditeljskog stila	21
6.1.	Cilj i hipoteze istraživanja.....	21
6.2.	Metodologija istraživanja.....	22
6.2.1.	Uzorak istraživanja	22
6.2.2.	Istraživački instrument.....	22
6.2.3.	Analiza podataka	22
7.	Rezultati istraživanja.....	24
7.1.	Prvi dio upitnika - podatci o sudionicima	24
7.2.	Drugi dio upitnika – roditeljska uključenost u obrazovanje	31
7.2.1.	Deskriptivna analiza	31
7.2.2.	Faktorska analiza.....	33
7.3.	Testiranje hipoteza	35
8.	ZAKLJUČAK.....	47
9.	LITERATURA	49

Sažetak	52
Abstract	53
Prilozi	54

1. UVOD

Predmet diplomskog rada je *Odnos između uključenosti roditelja u obrazovanje djece i hiperroditeljskog stila*. Odgoj je iznimno težak zadatak za svakog roditelja, a sa sobom nosi iscrpljenost, neprestano preispitivanje spremnosti, vještina i znanja. Pohvalno je ako roditelj propitkuje sebe i svoje mogućnosti vezane za odgoj djeteta, to znači samo jedno – teži biti odgovoran i kompetentan roditelj, uzor svojem djetetu. Valja, pak, istaknuti kako treba znati odrediti mjeru svega navedenoga, a razlog je jednostavan – dopustiti djetetu pravo na slobodu. Ovom rečenicom, ne misli se na dopuštanje neprimjerena ponašanja, već nastojanje da dijete samostalno izrazi svoje interese i sposobnosti bez roditeljskog nametanja što je na poseban način vidljivo kod roditelja koji imaju djecu školske dobi. Prethodno navedeno je i cilj diplomskoga rada, točnije, analizirati u kojoj su mjeri roditelji uključeni u obrazovanje svoje djece te jesu li pojedini čimbenici poput spola roditelja, razreda koje dijete pohađa i broja djece u obitelji od presudne važnosti.

Diplomski rad sadrži osam poglavlja. Prvo poglavlje uvod je u kojem se analiziraju predmet i cilj diplomskoga rada te sadržaj istog. Naslov drugog poglavlja jest roditeljstvo, a podnaslovi su majčinstvo i očinstvo te kompetentan roditelj. Ovim poglavljem nastojalo se objasniti što je to roditeljstvo, koja je važnost majke i oca u djetetovu životu te koje su odlike kompetentna roditelja koje oblikuju dijete. Treće poglavlje odnosi se na roditeljske odgojne stilove. U tom poglavljju navode se roditeljski odgojni stilovi, njihove karakteristike i utjecaj na dijete te se ističe najpovoljniji roditeljski odgojni stil za cjelovit djetetov razvoj. Sljedeće, četvrto poglavlje, nosi naziv *Hiperroditeljstvo*. Ovo poglavlje, na poseban način, srž je diplomskoga rada u kojem se navode značajke hiperroditeljstva, hiperroditeljski odgojni stilovi, utjecaj na dijete i način na koji dijete formira odnos sa roditeljima u odrasloj dobi. Šesto poglavlje jest *Odnos djetete – roditelj – škola*. Ovim poglavljem definira se odgoj i obrazovanje, važnost odnosa između roditelja i škole, djeteta i škole te djeteta, roditelja i škole, a na poseban način definiraju se djetetova prava i odgovornosti tijekom školovanja. Šesto poglavlje diplomskog rada sadrži empirijski dio u kojem se analiziraju cilj i istraživačke hipoteze, metodologija te su prikazani rezultati istraživanja u kojem se ispituje odnos između uključenosti roditelja u obrazovanje djece i hiperroditeljskog stila. Sedmo poglavlje je zaključak kojim se daje osvrt na teorijski i empirijski dio rada. Osmo poglavlje sadrži popis literature koja je korištena tijekom pisanja rada. Na kraju rada nalazi se sažetak napisan na hrvatskom i engleskom jeziku (abstract), a sadrži sažeti opis rada, cilj,

metodologiju te glavne rezultate i zaključak istraživanja. Prilozi diplomskog rada sadrže anketni upitnik koji je korišten za potrebe istraživanja.

2. RODITELJSTVO

Roditeljstvo je bitna, izazovna, zahtjevna i stresna uloga u životu svakog roditelja, a ishod je nepredvidljiv. Pojam je to koji se objašnjava kao „niz aktivnosti i vještina odraslih koji skrbe o podizanju i njezi djece“ (Ljubetić, 2007: 45). Autori Čudina - Obradović i Obradović (2006) roditeljstvo nastoje opisati kroz tri termina, a to su doživljaj roditeljstva, roditeljska briga, roditeljski postupci i roditeljski odgojni stil. Doživljaj roditeljstva opisuju kao prihvaćanje roditeljske uloge, odlučivanje umjesto djece, ali i preusmjerenje vlastitih ciljeva. Roditeljsku brigu, pak, kao brigu i zaštitu djece, roditeljske postupke objašnjavaju kao namjerne aktivnosti i postupke koje roditelji koriste kako bi ostvariti ciljeve vezane za zaštitu i skrb djeteta, a roditeljski stil kao odnos koji se razvije između roditelja i djeteta.

Roditeljstvo je prolazilo, ali i dalje prolazi kroz burne promjene društvenog razvoja. Čimbenici koji utječu na roditeljstvo brojni su, počevši od povijesnih događanja, demografskih promjena, preko kulturnih normi i vrijednosti do obiteljskog razvoja. Budući da društvo utječe na roditeljstvo, nije ispravno kazati da je roditeljstvo individualna aktivnost koju oblikuju karakteristike, vrijednosti i iskustva pojedinca. Zbog svoje neraskidive veze sa društvom, roditeljstvo se može objasniti kao uloga, ali i proces koji je podložan stalnim promjenama (Ljubetić, 2007). Pojam roditelj odnosi se na majku i na oca, stoga je moguće govoriti o majčinstvu i očinstvu. Postoje dva tipa roditelja: biološki i socijalni roditelj. Dijete od bioloških roditelja nasljeđuje mentalne i tjelesne karakteristike, a socijalni roditelji dijete odgajaju i o njemu skrbe u skladu s kulturnim, religijskim i moralnim normama (Ljubetić, 2007).

Autorica Ljubetić (2007) tvrdi kako su roditelji najvažniji faktor u odgoju djeteta. Djetetu je roditelj prvi uzor i model pomoću kojeg se identificira i stvara društvene kontakte što je od iznimne važnosti za cjelovit i zdrav razvoj djeteta. Shodno tome, važna je i roditeljska uključenost u djetetov život jer se time gradi odnos pun potpore i razumijevanja, a dijete dobiva osjećaj sigurnosti i pripadnosti (Ljubetić, 2007).

2.1. Majčinstvo i očinstvo

Majčinstvo se može promatrati s tradicionalnog i suvremenog stajališta. Gledajući na majčinstvo sa suvremenog stajališta, autori Čudina - Obradović i Obradović (2006) ističu postojanje alternativnih tehnika kojima se ženi omogućuje začće djeteta. Postoje, nadalje i nebiološki oblici majčinstva, poput majke koja nije dijete nosila u utrobi, ali se brinula za dijete i odgojila ga. Tradicionalna je majka, pak, ona koja je dijete začela, nosila u utrobi i rodila ga. Zakonom je utvrđeno kako biološka i nebiološka majka polažu pravo na majčinstvo te im ono pripada.

Majčinstvo kao subjektivan osjećaj, ženama predstavlja stvaranje vlastitog identiteta. Majčinstvo, kao takvo, u ženi budi brojne osjećaje od sreće, zadovoljstva, ispunjena i razvoja do podređenosti, ograničenja i tjeskobe (Čudina - Obradović i Obradović, 2006). Za rani razvoj djeteta najvažnija je majka. Od ključne je važnosti trenutak zbližavanja majke i njezina djeteta koje se pojavljuje odmah po rođenju. Zbližavanjem nastaje emocionalni odnos koji kasnije prelazi u privrženost, a djetetu pruža osjećaj topline, sigurnosti i povjerenja (Jurčević - Lozančić, 2005).

Privrženost se opisuje kao „čvrstu emocionalnu povezanost između majke (skrbnika) i djeteta, koju dijete iskazuje izrazima sreće i nježnosti prema majci, izljevima straha pri odvajanju od majke te traženjem sigurnosti i utjehe u majčinoj blizini i zagrljaju“ (Čudina - Obradović i Obradović, 2006: 251). Opisujući privrženost kao ključnu u odnosu majka - dijete, navodi se kako je majčina ljubav djelotvorna ukoliko zadovoljava djetetove osnovne potrebe kao što su biološke i psihološke te prostor u kojem se dijete osjeća sigurno (Jurčević - Lozančić, 2005). Privrženost se razvija kroz nekoliko razdoblja. U prvom razdoblju, razdoblju poznato kao preprivrženost, a koje se razvija tijekom prvih šest tjedana djetetova života, dijete traži oralni i tjelesni kontakt poput zagrljaja, hranjena i maženja. Sljedeće razdoblje je razdoblje nastanka privrženosti koje se razvija od šestog tjedna do šestog mjeseca djetetova života. Tijekom ovog razdoblja, dijete izražava zadovoljstvo u majčinoj prisutnosti. Treće razdoblje naziva se jasno izražena privrženost, traje od šestog mjeseca do osamnaestog mjeseca djetetova života. Osobitost ovog razdoblja je ta da je dijete upamtilo majčin lik i izražava strah u slučaju napuštanja majke koja mu predstavlja sigurnost. Posljednje razdoblje, poznato je kao recipročan odnos, a traje od osamnaestog mjeseca do trideset i šestog mjeseca djetetova života. Tijekom ovog razdoblja, dijete više ne pokazuje osjećaj straha i nesigurnosti kada je majka odsutna (Čudina - Obradović i Obradović, 2006).

Svojim pristupom, prisutnošću i uključenošću, majka zna prepoznati potrebe svojeg djeteta i udovoljiti istima. Shodno tome, valja istaknuti čimbenike koji oblikuju odnos majke i djeteta. Čimbenici su sljedeći:

- razlozi zbog kojih majka želi imati dijete
- njezino zadovoljstvo bračnim životom
- njezini stavovi prema životu
- njezin interes za posao ili vanjske aktivnosti
- njezine ukupne životne okolnosti
- prisutnost ostale rodbine u kući (Jurčević - Lozančić, 2005: 20).

Pravilan i zdrav razvoj djeteta ovisi o majci, ali i o djetetu, drugim riječima, ovisi o kvalitetnu obostranu odnosu. Majka se treba aktivno baviti djetetom, dopuštajući mu da izrazi svoje ideje, želje i interese kako bi se dijete razvilo u samosvjesna i odgovorna pojedinca (Jurčević - Lozančić, 2005). Nakon porođaja, dijete je najviše vezano za majku, ali razvija se povezanost i sa ocem. Važan je razvoj emocionalne povezanosti sa ocem koja djetetu omogućuje odvajanje od majke što dovodi do razvoja samostalnosti (Jurčević - Lozančić, 2005).

Očeva uloga tijekom povijesti bila je zanemarena, dobrim ocem smatrao se onaj muškarac koji je primarno zarađivao kako bi svojoj obitelji omogućio kvalitetan život. Istraživanja iz 1970-ih pokazuju kako je uključenost očeva manja u odnosu na majke te se oca smatra „zaboravljenim sudionikom u djetetovu razvoju“ (Klarin, 2003: 31). Manja uključenost očeva u odgoj djece često je povezivana s neiskustvom u roditeljskoj ulozi. Međutim, istraživanja su opovrgnula ova uvjerenja, pri tom dokazavši kako očevi usprkos tome što imaju manje iskustva u roditeljskoj ulozi ponašaju se kompetentno (Ljubetić, 2007). Stupanj očeve uključenosti povećava se s dobi djeteta, pri čemu je promjena najvidljivija kada je dijete na prijelazu iz predškolske u školsku dob. Otac tako utječe na kognitivni i društveni razvoj, a doprinosi prilagođenosti (Čudina - Obradović i Obradović, 2006). Uzimajući u obzir važnost oca za razvoj djeteta, Klarin (2003: 32) razlikuje četiri dimenzije očinstva:

- Uključenost se odnosi na poslove koje očevi obavljaju za djecu, ali i njihov pristup. Djeca čiji su očevi aktivno uključeni u njihov odgoj, imaju razvijeno samopoštovanje, doprinosi emocionalnom razvoju i socijalizaciji.
- Druga dimenzija odnosi se na dosljednost. Kvalitetan odnos oca i djeteta trebao bi se temeljiti na povjerenju i pouzdanosti. Takav odnos uključuje

ohrabrivanje, poticanje, a djetetu pruža osjećaj zaštite, sigurnosti i uzajamne ljubavi.

- Treća dimenzija odnosi se na svjesnost. Svjestan otac je onaj koji poznaje svoje dijete te pokazuje iskren interes za njegov razvoj. Ova osobina pomaže ocu u zadovoljavanju dječjih potreba, motivira ga i potiče na još veću uključenost.
- Posljednja, četvrta dimenzija, odnosi se na brigu. Brižan otac nastoji djetetu omogućiti cjelovit i pravilan razvoj, pri čemu je njegova uloga uz majčinu nezamjenjiva.

Uključenost oca u djetetov život neizbježna je za njegov cjelovit razvoj, međutim, nemaju sva djeca uključena i brižna oca. Shodno tome, nezainteresiranost i odsutnost oca negativno utječe na dijete. Prije svega, odsutan i nezainteresiran otac utječe na razvoj identiteta. Djeca koja su odrasla bez očinske figure često su povučena, pokazuju antisocijalna ponašanja, nesigurna su i teško postaju neovisna. Ove karakteristike koje su u začetku tijekom ranog djetinjstva, pokazu se u odrasloj dobi (Jurčević - Lozančić, 2005).

Ovisno o tome kako otac utječe na dijete, razlikuju se tri stila očinstva (Klarin, 2003: 35):

- Prvi stil odnosi se na oca hranitelja. Otac-hranitelj obitelji omogućuje materijalnu sigurnost zbog čega su često odsutni. Odgoj djece prepušten je majci što dovodi do podjele uloga.
- Drugi stil odnosi se na autonomna oca. Autonoman otac teži za slobodom, pri tom izbjegavajući obveze i potrebe obitelji. Ovaj stil očinstva ne sudjeluje u odgoju djece i ne preuzima odgovornost za materijalnim osiguravanjem obitelji zbog čega ima nesuglasica sa suprugom.
- Treći stil odnosi se na uključenost. Uključeni očevi aktivno sudjeluju u životu obitelji, pridonose odgoju i materijalno osiguravaju obitelj.

Očeva uloga postala je predmetom brojnih istraživanja koja pokazuju neizostavnu i nezamjenjivu očevu ulogu za razvoj djeteta na svim poljima njegova razvoja. Aktivan otac potiče stvaranje emocionalnih veza, kognitivan razvoj i unutarnju snagu pri čemu dijete razvija odlučnost, samosvjesnost i samodisciplinu (Jurčević - Lozančić, 2005).

2.2. Kompetentan roditelj

Riječ kompetencija latinskog je podrijetla te označava nadležnost, točnije područje u kojem je pojedinac vrstan, sposoban i upućen. Postoje brojne definicije kompetencija, međutim zajedničko im je to da su kompetencije prilagodljive, spoznajne, emocionalne i socijalne osobine koje su upotpunjene određenim vjerovanjima pojedinca. Kompetencije kao takve dinamične su i podložne promjenama što omogućuje neprestanu izgradnju i obogaćivanje istih (Ljubetić, 2012). Autorica Ljubetić (2007) tvrdi kako je to sposobnost roditelja da iskoristi vlastite poticaje, ali i poticaje svojeg okruženja kako bi se unaprijedile postojeće kompetencije. Shodno tome, kompetencije djeluju na roditeljsku sliku o sebi, motivaciju i učinkovitost koje će imati pozitivan utjecaj na dijete (Čudina - Obradović i Obradović, 2006, prema Vinković, 2017).

Milanović i suradnici (2000, prema Ljubetić, 2012: 25) ističu kako je kompetentan roditelj onaj koji „sebe doživljava kao osobu koja ima kontrolu nad svojim roditeljstvom i odnosom s djetetom“. Ljubetić (2012) smatra kako je kompetentnu roditelju stalo do roditeljstva te od njega ne odustaje, a teškoće smatra rješivima. Važno je istaknuti kako kompetentan roditelj neprestano preispituje utjecaj svojeg odgojnog stila, mijenja se i unaprjeđuje svoje kompetencije i roditeljstvo. Dobit kompetentna roditeljstva obostrana je, tvrdi Ljubetić (2012) jer dijete uočava napore svojih roditelja što ih ohrabruje u daljnjem napredovanju, a Juul (1995) zaključuje kako roditeljski primjer ostavlja značajan trag na djetetu, mnogo dublji nego što to čini verbalno poučavanje.

Temeljne sastavnice kompetentnog roditeljstva su:

- uvjerenost roditelja u odlučujući utjecaj na dijete
- odgovornost u roditeljstvu
- roditeljska senzibilnost (Ljubetić, 2011, prema Oreč, 2020: 28).

Kompetentan roditelj treba posjedovati određene metakompetencije:

- funkcionalnu kompetenciju – sposobnost roditelja da vješto obavlja niz zadataka s ciljem postizanja zadanog cilja
- osobna ili ponašajna kompetencija – sposobnost roditelja da odabere prikladno ponašanje u određenom trenutku
- spoznajna/kognitivna kompetencija – sposobnost roditelja da primijeni znanja koja posjeduje u određenim situacijama

- etička/vrijednosna kompetencija – sposobnost roditelja da procijeni i primijeni osobne vrijednosti u određenim situacijama (Ljubetić, 2006, prema Vinković, 2017: 10).

Suprotno od kompetentna roditelja, nekompetentan roditelj ne preispituje svoj odgojni utjecaj na dijete već ustraje u destruktivnim odgojnim metodama. Slijedom toga, nekompetentan roditelj nezreo je i neodgovoran te zanemaruje potrebe djeteta.

Nekompetentno roditeljstvo temelji se na:

- neznanju
- nesigurnosti
- nezadovoljavajućem odnosu s djetetom
- doživljaju roditeljstva kao tereta (Ljubetić, 2007: 103).

Posljedice nekompetentna roditeljstva trpi dijete koje postaje anksiozno, nema povjerenje u roditelje niti u svoje okruženje, teško stvara prijateljstva, postaje opterećeno svojim osjećajima i lošim samopouzdanjem (Ljubetić, 2012).

Svi roditelji se u nekoj fazi roditeljstva osjećaju nekompetentnima što često dovodi do osjećaja nemoći, zabrinutosti, straha, nesigurnosti i frustracije. Tijekom ovih faza, važno je ne odustati već ih držati za ključne dijelove rasta i razvoja. Kompetentno roditeljstvo krajnji je cilj kojem trebaju težiti sve obitelji, ali i društvo. Blagodati kompetentna roditeljstva osjeća i roditelj i dijete. Kompetentan roditelj osjeća se jako, spremno i sposobno odgovoriti na izazove roditeljstva, a dijete se osjeća sigurno, prihvaćeno i voljeno (Ljubetić, 2012).

3. RODITELJSKI ODGOJNI STILOVI

Izazovi koje roditeljstvo donosi nisu nimalo laki. Premda se postavlja pitanje kako su neki roditelji uspješniji u odgoju djeteta od drugih, važno je naglasiti kako je svaki roditelj pojedinac te različito pristupa svojem djetetu, pokušavajući postupiti ispravno i pravilno ga odgojiti. Odgoj djece promatra se kroz roditeljsku toplinu i roditeljski nadzor. Roditeljska toplina podrazumijeva podršku, ljubav i ohrabrivanje, a roditeljski nadzor podrazumijeva nadziranje, discipliniranje djetetovog ponašanja i djelovanje (Jezerčić, 2020).

Roditeljski odgojni stil obuhvaća okruženje i ozračje u kojem dijete živi, prihvaćajući određene roditeljske postupke i ponašanja. Roditeljski postupci imaju izravan utjecaj na dječji razvoj. Odgojni stil odnosi se i na ciljeve kojima roditelji teže tijekom odgoja svoje djece. Odgojni ciljevi prihvaćeni su u svim kulturama, poput zdravlja djeteta, postizanja određenih vještina, pristojnog ponašanja, školskog uspjeha, znatiželje, motiviranosti i samostalnosti (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Odgoj djeteta može se promatrati kroz roditeljsku toplinu i roditeljski nadzor. S obzirom na roditeljsku toplinu i nadzor, razvila su se četiri odgojna stila, autoritaran ili strogi stil, autoritativan ili demokratski stil, permisivan ili popustljiv stil i zanemarujući stil (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Shematski prikaz roditeljskih stilova prikazan je na slici 1.

Slika 1. Shematski prikaz roditeljskih stilova

Izvor: Vusić, H. (2022). *Roditeljski stilovi i razvoj ovisnosti kod djece i mladih*. Završni rad. Zagreb: Pravni fakultet u Zagrebu, str. 10

Autoritaran odgojni roditeljski stil, poznat je i kao autokratski ili kruti – strogi odgojni stil. Ovaj odgojni roditeljski podrazumijeva velika roditeljska očekivanja i strogoću, pri čemu djeca ne dobivaju potrebnu podršku i toplinu roditelja. Odgojni su ciljevi ovog roditeljskog stila postizanje poslušnosti i samokontrole, važno je postaviti pravila i granice koja se ne smiju kršiti, inače dijete trpi fizičko kažnjavanje (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Brojne su posljedice autoritarnog stila, neke od njih su manjak autonomije, bojažljivost, povučенost, razdražljivost i sklonost promjenama raspoloženja (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

Autoritativni odgojni roditeljski stil, poznat je i kao demokratski – dosljedan odgojni stil. Roditelji postavljaju djetetu zahtjeve, određuju granice i nadziru ih, ali istovremeno djeci pružaju potrebnu podršku i toplinu. Odgojni su ciljevi ovog roditeljskog stila razvijati dječju znatiželju, domišljatost, sreću, motivaciju i samostalnost. Uloga roditelja je savjetnička, a ne nadzorna. Granice koje su postavljene djetetu jasne su i objašnjene (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Autoritativni roditelji su pažljivi, topli i uočavaju potrebe svojeg djeteta. Njihov odnos je ugodan, topao i emocionalan (Berk, 2015, prema Deglin, 2022: 26). Topao odnos između roditelja i djeteta, djetetu omogućuje spontanost, slobodno izražavanje

mišljenja i emocija stoga „djeluje manje poslušno nego djeca iz autoritarnog okruženja“ (Čudina – Obradović i Obradović, 2006: 269).

Permisivan roditeljski stil čiji je drugi naziv popustljiv roditeljski odgojni stil. Ovaj roditeljski stil kombinacija je slabe kontrole i velike roditeljske topline i podrške. Popustljivi roditelji udovoljavaju svakom djetetovu zahtjevu, pri tom se stvara velika sloboda koja nije primjerena za djecu nižeg uzrasta (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Ovaj način odgoja onemogućuje djetetu stjecanje pravila ponašanja (Berk, 2015, prema Deglin, 2022: 28). Djeca permisivnih (popustljivih) roditelja samopouzdana su, druželjubiva, ali istovremeno nesigurna, nesnalažljiva što dovodi do nepoštivanja pravila te agresije (Ljubetić, 2007).

Zanemarujući roditeljski odgojni stil, poznat je i kao zapuštajući roditeljski odgojni stil. Roditelji djeci postavljaju male zahtjeve, ne provodi se nadzor nad djecom te im se ne pruža podrška i toplina. Shodno tome, roditelji su distancirani, depresivni i obuzeti stresom (Berk, 2015, prema Deglin, 2022: 28). Autori Čudina – Obradović i Obradović (2006) zaključuju kako navedene karakteristike zanemarujućeg roditeljskog odgojnog stila dovode do slabog emocionalnog odnos između roditelja i djeteta. Djeca koja žive u zanemarujućem okruženju pružaju otpor, neprijateljski su nastrojena, društveno su nekompetentna što dovodi do mogućnosti da postanu delikventi.

Istraživanjima je dokazano kako je autoritativni (demokratski - dosljedan) roditeljski odgojni stil najpovoljniji za djetetov cjeloviti razvoj. Budući da autoritativni odgojni stil krasi nadzor, toplina i potpora za nj se može još kazati da je konstruktivan jer je odlika dobrog roditeljstva. Time se želi naglasiti da je to skup odgojnih postupaka koji su usmjereni na razvoj djece (Čudina – Obradović i Obradović, 2006), a Ljubetić (2007) zaključuje da se time djeci dozvoljava znatiželja, razvoj pozitivne slike o sebi i akademski uspjeh. Značajke roditeljskih odgojnih stilova prikazane su na slici 2.

Odgojni stil	Prihvatanje i uključenost	Kontrola	Davanje autonomije
Autoritativni	Topli, pažljivi, strpljivi i osjetljivi na potrebe djeteta	Imaju razumne zahtjeve za zrelošću i dosljedno ih provode i objašnjavaju	Dopuštaju djetetu da donosi odluke u skladu sa svojom spremnosti. Potiču dijete da izražava misli, osjećaje i želje. Kad se roditelj i dijete ne slažu, upuštaju se u zajedničko donošenje odluke kad je to moguće
Autoritarni	Hladni, odbacujući i često omalovažavaju dijete	Postavljaju brojne zahtjeve, prisiljavajući na poslušnost vikanjem, naređivanjem i kritiziranjem. Često se upuštaju u psihološku kontrolu, uskraćuju ljubav i zadiru u individualnost djeteta	Donose odluke za dijete. Rijetko slušaju dječje mišljenje
Permisivni	Topli, ali pretjerano popustljivi ili neuključeni	Imaju malo ili nimalo zahtjeva	Dopuštaju djetetu da donosi mnoge odluke prije nego što je za njih spremno
Indiferentan	Emocionalno su neuključeni i povučeni	Imaju malo ili nimalo zahtjeva	Ravnodušni su prema djetetovu donošenju odluka i njegovim mišljenjima

Slika 2 . Značajke roditeljskih odgojnih stilova

Izvor: Izvor: Berk, L. E. (2015). Dječja razvojna psihologija. Jastrebarsko: Naklada Slap, str. 570.

4. HIPERRODITELJSTVO

Svaki roditelj nastoji zauzeti se za prava svojeg djeteta i zaštititi ga od opasnosti koje mu prijete, a opasnosti su raznolike, počevši od okruženja, vršnjaka, društvenih mreža do odraslih bliskih djetetu. Razumljiva je roditeljska želja da zaštititi dijete kako bi mu se omogućio nesmetan razvoj i zdravo djetinjstvo (Ljubetić, 2012). Ipak, zaštita djece može prijeći granice normale što roditelje pretvara u nametljive zaštitnike, stvarajući pritisak. (Zwoliński, 2019). Autor Honore (2009) tvrdi kako se ovaj ekstreman način odgajanja djeteta naziva hiperroditeljstvo.

Opisujući hiperroditeljstvo, razlikuju se sljedeći stilovi:

- Helikoptersko – roditeljstvo čije je značenje simbolično jer kao što helikopter lebdi nad zemljom, tako roditelji *lebde* nad svojom djecom - nadzirući ih i pokušavajući riješiti njihove probleme (Hunt, 2008, Nelson, 2010, prema Janssen, 2015).
- Roditelji *malog cara*, također je simbolična značenja. Naime, roditelji koji njeguju ovaj hiperroditeljski odgojni stil, svoje dijete nastoje materijalno osigurati (Cutler, 1988, prema Janssen, 2015).
- *Mame tigrice* su majke koje očekuju isključivo iznimna postignuća svoje djece, ne prihvaćajući drugačiji ishod (Chau, 2011, prema Janssen, 2015).
- Posljednji stil hiperroditeljstva, odnosi se na roditelje *usklađenog usavršavanja*. Drugim riječima, roditelji koji prakticiraju ovaj hiperroditeljski odgojni stil, svoje dijete upisuju u nekoliko izvanškolskih aktivnosti koje će im omogućiti napredak i bolji društveni položaj (Lareau, 2003, prema Janssen, 2015).

Općenite značajke hiperroditeljstva, bitno se razlikuju od onih stilova roditeljstva u kojima je dijete zanemareno. Razina topline, kao i kontrole u hiperroditeljstvu, visoka je, a razina autonomije je niska (Padilla – Walker i Nelson, 2012, prema Pataj, 2022). Budući da pretjerano štiti i nadzire svoje dijete, hiperroditelji nastoje opravdati se dobrim namjerama što je posebno vidljivo kod roditelja čija se djeca tek počinju školovati (Ulutas i Aksoy, 2014).

Andrzej Zwoliński (2019) dodaje kako hiperroditelji svoje dijete školske dobi smatraju genijima, pazeći na razvoj njegovih talenata, interesa i sposobnosti. Ovim pristupom, dijete postaje zarobljenikom neispunjenih želja i ambicija svojih roditelja što ga prisiljava da ostvari ono što mu je nametnuto. Mogući uzrok hiperroditeljstva, tvrdi Hunt (2008, prema Ulutas i Aksoy, 2014), društvene su promjene, a na poseban način ekonomska nesigurnost u kojoj su

roditelji rođeni i odgajani. Vođen željom da svojem djetetu pruži najbolje, počevši od ekonomske sigurnosti i obrazovanja, hiperroditelj, razvio je *pogon* kojim prati i štiti dijete, a autor Zwoliński (2019) navodi kako ovakvim ponašanjem, roditelj dijete *stavlja u balon*, ograničavajući mu slobodu. Navedene odlike spomenuta roditeljstva, stvorile su novu vrstu djetinjstva, poznatu kao *doba upravljano djeteta* (Honore, 2009).

Velik je utjecaj hiperroditelja na dijete. Roditeljevo neznanje o psihosocijalnim razvojnim potrebama djeteta često dovodi do loših posljedica po dijete (Ungar, 2009). Podrška koju dijete prima od roditelja, nesumnjivo je od iznimne važnosti, međutim, to nije uvijek slučaj. Posljedice s kojima se djeca suočavaju, većinom su psihološke naravi, posebno do izražaja dolazi ugroženost odnosa dijete - roditelj što uvjetuje slabu povezanosti i u budućim odnosima (Ulutas i Aksoy, 2014). Nadalje, djeca koju su odgajali hiperroditelji nisu vješti u upravljanju vremenom i ne znaju oduprijeti se stresnim situacijama. Slijedom navedenoga, djeca hiperroditelja imaju manjak samopouzdanja te su sklona tjeskobi, depresiji i stresu (Ulutas i Aksoy, 2014). Ljubetić (2012) naglašava kako pretjerana zaštita onemogućuje stjecanje iskustva. Iskustvo se stječe čineći, istražujući i učeći iz vlastitih pogrešaka, a ne pričajući o iskustvu. Stvaranjem vlastita iskustva, dijete razvija kompetencije koje će ga ojačati i pripremati za složenije životne situacije s kojima će se morati suočiti (Ljubetić, 2012). Roditelji koji prezaštićuju svoje dijete, streme preuzimanju djetetova života u vlastite ruke, što im, pak, otvara put da postanu nesamostalni i nesposobni za daljnji život (Ljubetić, 2012). Autor Honore (2009: 11) tvrdi kako „ono čega roditelji nisu svjesni je da zbog takvog ponašanja djeca mogu završiti borbom da ostanu stajati na vlastitim nogama“.

Roditeljski poriv da sačuva dijete od opasnosti slabi kako dijete odrasta. Budući da uviđaju kako im djeca *klize* iz ruku, roditelji koji su njegovali hiperroditeljstvo, trude se biti prijatelji svojem djetetu, želeći sada razviti ugodan i topao odnos. Međutim, posljedice su drugačije, naime, ovakav obrat u odnosu s roditeljem nosi sa sobom drugačiji ishod. Djeca čiji je odnos s roditeljima bio krut i strogo određen, sada prkose, predbacuju i ne pokazuju poštovanje prema svojim roditeljima, a na poseban način, ovakvo ponašanje očituje se u odnosu s majkom (Shaw i Wood, 2009).

Zbog ubrzana načina života, želje da zaštiti dijete i omogućiti mu ekonomsku potporu i obrazovanje, roditelji često zanemare važnost početnih etapa djetetova razvoja. Honore u svojoj knjizi *Pod pritiskom; spašavanje djece od kulture hiperroditeljstva* (2009: 45) kaže „provedite manje vremena nastojeći ubrzati bebin razvoj, a više vremena upoznavajući je“. Ovu tvrdnju potvrđuju autori Shaw i Wood (2009: 122) ističući kako „podizanje djece treba biti užitek koji gotovo nikada ne prestaje“ te „kada život s vašim djetetom prestane biti

zabavan i ugodan, onda nešto nije u redu s načinom na koji funkcionira vaša obitelj“ jer bit pravilna roditeljskog odgoja jest uravnoteženost, zaključuje Ljubetić (2012).

5. ODNOS DIJETE – RODITELJ – ŠKOLA

5.1. Odgoj i obrazovanje u modernom i demokratskom društvu

Odgoj i obrazovanje ključni su uvjeti za oblikovanje čovjekove osobnosti, samim time, važan su dio demokratskog društva. Budući da je odgoj i obrazovanje temeljni sustav, kao takav, izdiže se iznad ostalih podsustava jer pojedincu omogućuje nadomjestiti vrijednosti bitne za dostojanstven život (Jovović, 2017).

Prvo obilježje odgoja jest odgoj kao društvena pojava koja ne postoji izvan društva već je u društvu, stoga je ispravno kazati kako su odgoj i društvo u međudnosu (korelaciji) što znači da društvo ima važan utjecaj na odgoj, točnije, zajedno nastaju i zajedno padaju. Sljedeće obilježje jest odgoj kao čovjekova i društvena djelatnost koja je pravilno organizirana, a ujedno i sistematizirana. Slijedom navedenoga, odgoj se doživljava kao usmjereno i namjerno djelovanje koje se ostvaruje posredovanjem određenih sadržaja što je primjetno kod starijih generacija koje nastoje prenijeti svoja znanja, vještine i stavove na mlađe generacije (Jovović, 2017). Autorica Vican (2006) tvrdi kako se odgoj može poistovjetiti s vrijednostima što je posljednje obilježje odgoja. Odgajanjem se oblikuje osobnost, postojanost uvjerenja i dosljednost ponašanja što su stavke karaktera pojedinca, a to se postiže razvijanjem vrijednosti. Odgoj u čijem se središtu nalaze vrijednosti, zaključuje autorica Rakić (2008), postaje putokazom tijekom života.

Obrazovanje se može promatrati sa užeg i šireg aspekta. Obrazovanje sa užeg aspekta, podrazumijeva prenošenje znanja, razvijanje vještina, navika i stavova, a sa šireg aspekta, obrazovanje bi bio proces oblikovanja trajnih duhovnih vrijednosti (Gvozdenović, 2012). Budući da obrazovanjem pojedinac razvija svoju osobnost, može se kazati kako se obrazovanje temelji na četirima stavkama:

- učenje za znanje – riječ je usvajanju novih znanja.
- učenje za rad – riječ je razvijanju stručne vještine.
- učenje za zajednički život – riječ je o razvijanju sposobnosti bitnih za međuljudske odnose (razumijevanje, poštivanje, mirno rješavanje problema).
- učenje za postojanje – riječ je o razvoju osobnosti i sposobnosti da pojedinac bude što samostalniji (Delors, 1996: 75 – 87, prema Jovović, 2017).

Ubrzan način života uvelike utječe na odgojno - obrazovni proces (učenje) i odgojno-obrazovnu djelatnost (poučavanje) što dovodi do zanemarivanja vrijednosti. Bitno je, stoga, neprestano isticati ciljeve i zadaće odgoja i obrazovanja, napose školstva, a to nije samo isprazno govorenje odgojno-obrazovnih sadržaja, nego odgoj i obrazovanje za određene vrijednosti kao što su odgoj i obrazovanje za: demokraciju, odgovornost i interkulturno razumijevanje (Vican, 2006).

5.2. Suradnja (partnerstvo) roditelja i škole

Tradicionalni pristup suradnji (partnerstvu) roditelja i škole temelji se na odnosu u kojem škola preuzima odgovornost za obrazovanje djece čime se ne očekuje roditeljsko sudjelovanje niti uključenost u odgojno – obrazovni proces (Škutor, 2014). Nasuprot tome, suradnički pristup, ističe važnost suradnje roditelja i škole kao ključnog čimbenika u obrazovanju i socijalizaciji djeteta (Epstein, 1995, prema Škutor, 2014). Suradničkim pristupom, roditelji i škola, imaju jasan i zajednički cilj – unaprijediti školska postignuća djeteta. Ovom cilju doprinosi česta komunikacija između roditelja i škole što stvara pozitivno ozračje s osjećajem pripadnosti (Sheridan i Kratochwill, 2007, prema Škutor, 2014).

Razmatrajući suradnju roditelja i škole, razlikuju se tri domene. Prva domena jest dvosmjerna komunikacija koja bi trebala omogućiti:

- razmjenu informacija između roditelja i odgojno – obrazovne ustanove o nastavnim sadržajima i načinu provedbe istih
- uvid u način rada odgojno – obrazovne ustanove što bi roditeljima omogućilo uspješnije podupiranje dječjeg učenja kod kuće
- razmjenu informacija o djetetovim školskim postignućima
- dodatnu potporu djetetovu učenju (Albright i Weissberg, 2010, prema Ljubetić, 2014: 44).

Sljedeća domena jest obiteljsko uključivanje kod kuće. Zadatak roditelja je omogućiti djetetu pozitivno kućno ozračje koje će ga potaknuti na učenje. Ovim oblikom uključenosti, roditelj djetetu omogućuje razvoj pozitivnih stavova o obrazovanju. Čimbenici koji bi trebali potaknuti roditelje na što bolju uključenost u obrazovanje kod kuće, a učenika na uspješnije učenje su:

- postavljanje pravila i nadgledanje
- roditeljski stil odgoja
- očekivanja od djece u svezi školskih postignuća

- komunikacija o školi i školskim pitanjima (Shumow, 2010, prema Ljubetić, 2014: 45).

Govoreći o partnerstvu između roditelja i škole, ne treba zanemariti partnerstvo između djeteta i učitelja (škole). Autor Giescke (1987, prema Bašić 2009) tvrdi kako partnerstvo djeteta i učitelja (škole) počiva na njihovu profesionalnu odnosu, točnije, učitelj je *profesionalac* koji pomaže tijekom učenja, a učenik je onaj kojem treba pomoć. Slijedom navedenoga, ovaj odnos nije dugotrajan, već traje onoliko koliko učenik zavisi od učiteljeve pomoći. Svaki učitelj trebao bi stremiti dubljem odnosu sa učenicima ako ne želi imati isključivo profesionalan odnos, stoga je važno, tvrdi Giescke (1987, prema Bašić 2009) da svaki učitelj posjeduje pedagoško umijeće. Ovo umijeće odnosi se na povezivanje učiteljeva iskustva sa učenikovim što stvara ravnopravan odnos koji počiva na povjerenju.

Naglašavajući važnost roditeljske uključenosti u obrazovanje i život škole, može se kazati kako oba sudionika imaju zajedničku točku – usmjerenost prema djetetu (Bašić, 2009). Autorica Ljubetić (2014), smatra kako je to uzajaman odnos, pri kojem roditelj uči od učitelja, a učitelji od roditelja, što omogućuje bolje poznavanje okruženja iz kojeg dijete potječe, uključujući djetetovu osobnost, potrebe i aspiracije.

5.3. Roditeljska uključenost u obrazovanje djeteta

Svijest o roditeljskoj uključenosti u obrazovanje djece, mijenjala se sukladno s promjenom znanja i uvjerenja o djetetu, njegovu razvoju, potrebama i ulozi u školi. Isprva, roditelj je bio potpuno zanemaren sudionik odgojno – obrazovnog sustava, međutim, njegova se uloga promijenila te se danas roditelja nastoji što više poticati i uključivati u odgojno – obrazovni sustav (Ljubetić, 2014). Važni promicatelji roditeljske uključenosti u školske aktivnosti, prvenstveno su odgajatelji i učitelji koji su uvidjeli dobiti roditeljske potpore za dijete, zatim slijede vladine i stručne organizacije koje roditeljsku uključenost poistovjećuju s učenjem o djeci, čime se pruža dodatna potpora školi (Ljubetić, 2014).

Roditeljsku uključenost može se opisati kao zainteresiranost roditelja ili skrbnika za obrazovanje djeteta, a pojavljuje se u obliku angažiranost u školi, kući ili u obliku komunikacije s djetetom o školskim obvezama (LaRocque, Kleiman i Darling, 2011, prema Piuk i Micuka, 2019). Definirajući roditeljsku uključenost, valja naglasiti dva uvjerenja koja pokreću roditeljsku uključenost, a to su osjećaj odgovornosti za pomaganje djeci u njihovom školskom uspjehu (konstrukcija roditeljske uloge) i osjećaj uspjeha tijekom pomaganja djeci

u učenju (učinkovitost). Prvo uvjerenje, konstrukcija roditeljske uloge, odnosi se na uvjerenja koja roditelji posjeduju o razvoju djeteta, načinu odgajanja, njihovu doprinosu u obrazovanju djeteta, ali i na ponašanja koja utječu na izgradnju roditeljske uloge (Hoover – Dempsey i Sandler, 2005). Sljedeće uvjerenje, osjećaj učinkovitosti, odnosi se na roditelje koji se oslanjaju na svoje sposobnosti koje će im omogućiti ostvarivanje željena učinka. Slijedeći ovo uvjerenje, roditelji bi trebali moći sami odlučiti koliko žele biti uključeni u obrazovanje svojeg djeteta te pri tom uzeti u obzir ishode odluke (Hoover-Dempsey i Sandler, 1997, prema Hoover – Dempsey i Sandler, 2005).

Slijedom navedenoga, valja razlikovati trodimenzionalnu građu roditeljske uključenosti:

- Prva dimenzija jest bihevioralne naravi, a odnosi se na izravnu roditeljsku pomoć (pomoć pri pisanju domaće zadaće)
- Druga dimenzija jest kognitivne naravi, a odnosi se na poticanje aktivnosti (poticanje učenja)
- Treća dimenzija jest osobna uključenost, a odnosi se na roditeljske stavove i očekivanja (Hill i Tyson, 2009, prema Piuk i Micuka, 2019: 622).

Potrebno je shvatiti važnost roditeljske uloge u obrazovanju djeteta, a to se može jedino ako se pojedinac pokuša poistovjetiti s istom, roditelj kojem je stalo do djetetova obrazovanja i koji teži biti aktivan član u spomenutu procesu, dužan je osigurati svojem djetetu ulazak u obrazovni sustav, opremu, omogućiti mu poticajno okruženje za učenje te kontinuirano brinuti o djetetovim postignućima (Gregorović Belaić, 2021). Dijete čiji su roditelji uključeni u njihovo obrazovanje imaju bolji opći uspjeh (Grolnick i Slowiaczek, 1994, Fan i Chen, 2001, Henderson i Mapp, 2002, Rečić, 2003, Flouri i Buchanan, 2004, Hill, Witherspoon i Bartz. 2018, prema Gregorović Belaić, 2021). Pozitivan školski uspjeh, nadalje, potiče razvoj djetetova pozitivna stava prema obrazovanju i učenju (Grolnick i Slowiaczek, 1994, Fan i Chen, 2001, Hill i Taylor, 2004, prema Gregorović Belaić, 2021) što doprinosi razvoju samopouzdanja i svjesnosti o vlastitim kompetencijama (Henderson i Mapp, 2002, Fantuzzo, McWayne, Perry i Childs, 2004, prema Gregorović Belaić, 2021).

5.4. Prava i odgovornosti djeteta

Svako dijete treba biti upoznato sa svojim pravima, a jedno od temeljnih dječjih prava, tvrde autorice Ćavar i Džinić (2021) jest pravo na odgoj i obrazovanje. Ovo pravo osigurano je brojnim zakonima, a na poseban način ističe se dokument *Konvencija o pravima djeteta* (Širanović, 2011). Ističući prava, često se zaboravljaju dječje dužnosti s kojima su nerijetko upoznati što dovodi do slabije suradnje.

Konvencija o pravima djeteta dokument je koji je nastao kao odgovor na promišljanje o djeci, njihovoj ulozi, statusu, vrijednostima i pravima u društvu, stoga se može kazati kako je navedeni dokument potvrda neprestanog razvoja društva (Wall, 2008, prema Ćavar i Džinić, 2021). Spomenuti dokument, prava djece dijeli u tri skupine, a to su: skrbna prava, zaštitna prava i prava sudjelovanja. Prve dvije skupine, skrbna i zaštitna prava, odnose se na važnost uloge odrasle osobe u djetetovu životu, točnije njezinu zaštitu i skrb. Pravo sudjelovanja kao posljednja skupina, obuhvaća prava djeteta kao pojedinca koji je u stanju razmišljati, izražavati svoje misli i aktivno sudjelovati u odgojno – obrazovnom procesu (Maleš, 2003, prema Ćavar i Džinić, 2021). Govoreći o pravima, valja biti svjestan i odgovornosti koje dolaze s istima, a to se posebno odnosi na preuzimanje odgovornosti za vlastito ponašanje (Klopota, 2020), a autorica Ljubetić (2012) smatra kako se to očekuje onda i kada dijete nije pod nadzorom roditelja. Jedan od načina kako odgojiti odgovorno dijete jest disciplina. Ova riječ najčešće budi negativne konotacije poput sukoba, ljutnje i prijezira, međutim, disciplinu se ne treba promatrati površno, već bi ona trebala biti mehanizam kojim će se djeci omogućiti „naučiti da svoj unutarnji svijet povezuju s vanjskim i svim njegovim zahtjevima i normama“ (Dissing Sandahl i Zobel, 2021: 160). Ključ djetetova odgovorna ponašanja, osim discipline, jest roditeljski pristup što je na poseban način vidljivo u trenutku kada roditelj treba dati do znanja da djetetovo ponašanje nije prihvatljivo (Shaw i Wood, 2009). Važno je, isto tako, naglasiti kakvo se ponašanje očekuje od djeteta u određenoj situaciji, zatim provjeriti je li dijete razumjelo što mu se kazalo i dogovoriti posljedice ako ishod bude drugačiji (Ljubetić, 2012).

Odgovoran roditelj je model u kojeg se dijete ugleda, takav roditelj razumije i prihvaća dijete i njegove potrebe čime se ostvaruje cilj svakog roditelja – odgojiti samostalno, samosvjesno i sigurno dijete koje se zna suočiti s problemima, preuzeti odgovornost za posljedice svojeg ponašanja što mu omogućuje učenje iz vlastitih pogrešaka (Honore, 2009, prema Ljubetić, 2012). Odgovoran roditelj, ne očekuje discipliniranost samo od djeteta, već

nastoji i on sam biti takav jer u konačnici, disciplina definira obitelj i kulturu koju roditelji njeguju i stvaraju za djecu (Dissing Sandahl i Zobel, 2021).

6. ZNANSTVENO – ISTRAŽIVAČKI DIO: Odnos između uključenosti roditelja u obrazovanje djece i hiperroditeljskog stila

6.1. Cilj i hipoteze istraživanja

Cilj istraživanja je istražiti odnos između hiperroditeljskog stila i uključenosti roditelja u odgoj i obrazovanje djece te utvrditi razlike s obzirom na spol roditelja, razred koji dijete pohađa i broj djece u obitelji. Sukladno navedenom, postavljaju se sljedeće hipoteze:

H_g: Ne postoji statistički značajna razlika u samoprocjeni roditeljskih očekivanja, praćenja i uključenosti u odgoj i obrazovanje djeteta s obzirom na spol roditelja, razred koji dijete pohađa i broj djece u obitelji.

H₁: Ne postoji statistički značajna razlika u samoprocjeni roditeljskih očekivanja, praćenja i uključenosti u odgoj i obrazovanje djeteta s obzirom na spol roditelja.

H₂: Ne postoji statistički značajna razlika u samoprocjeni roditeljskih očekivanja, praćenja i uključenosti u odgoj i obrazovanje djeteta s obzirom na razred koji dijete pohađa.

H₃: Ne postoji statistički značajna razlika u samoprocjeni roditeljskih očekivanja, praćenja i uključenosti u odgoj i obrazovanje djeteta s obzirom na broj djece u obitelji.

H₄: Ne postoji statistički značajna povezanost između samoprocjene roditeljskih očekivanja, praćenja i uključenosti u odgoj i obrazovanje djeteta.

Zavisne varijable koje su se ispitivale su: *roditeljska očekivanja od djeteta, praćenje djeteta i uključenost u odgoj i obrazovanje djeteta*. Nezavisne su varijable: *spol roditelja, dob roditelja, stupanj obrazovanja, status zaposlenja, struktura obitelji, razred koji dijete pohađa, broj djece u obitelji te posebne potrebe djece*.

6.2. Metodologija istraživanja

U nastavku se analiziraju uzorak istraživanja, istraživački instrument te analiza podataka.

6.2.1. Uzorak istraživanja

Istraživanje je provedeno *online* anketom, a koristio se *Google obrazac*. Sudionici istraživanja bili su roditelji čija djeca pohađaju razrednu nastavu. Ispunjavanje ankete bilo je anonimno i dobrovoljno, a roditelji su bili upoznati s ciljem istraživanja. Vrijeme koje je bilo potrebno za ispunjavanje upitnika je 15 minuta. Anketno ispitivanje provodilo se od 29. siječnja do 12. veljače 2024. godine.

6.2.2. Istraživački instrument

Anketni upitnik (u Prilogu) sastoji se od 34 pitanja koja su raspoređena u dva dijela. Prvi dio upitnika odnosi se na socio-demografska obilježja sudionika kao što su spol, dob, stupanj obrazovanja, status zaposlenja kao i detalji o obitelji (broj djece, razred koji dijete pohađa, pomoć u roditeljstvu i uključenost u odgoj djece), sve to kroz 11 pitanja zatvorenog tipa. U drugom dijelu upitnika istraživala se samoprocjena roditeljske uključenosti u obrazovanje svoje djece (Orlić, 2021) kao i hiperroditeljski odgojni stil (Janssen, 2015). Taj se dio anketnog upitnika sastoji od 23 tvrdnje na koje su ispitanici odgovarali korištenjem Likertove skale, pri čemu su brojevi imali sljedeće značenje: 1 – uopće se ne odnosi se na mene; 2 – ne odnosi se na mene; 3 – niti se odnosi, niti se ne odnosi na mene; 4 – odnosi se na mene; 5 – u potpunosti se odnosi. Ovaj dio upitnika preveden je na hrvatski jezik i prilagođen za potrebe ovog istraživanja. Iz upitnika koji je konstruiran prema Stelli Orlić (2021) korišteno je 9 čestica od 23 čestice dok je iz upitnika Iana Janssen (2015) korišteno 14 čestica.

6.2.3. Analiza podataka

Podatci dobiveni anketiranjem preuzeti su iz aplikacije Google obrasci u Excel formatu te su dalje obrađivani u programu za statistiku analizu, IBM SPSS Statistics 26. U obradi podataka korišteni su parametri deskriptivne statistike, i to aritmetičke sredine i standardne devijacije, dok se raspon izraženih stavova prezentira minimalnom i maksimalnom vrijednosti.

Upotrebom faktorske analize sa Varimax rotacijom izvršena je faktorska analiza upitnika uključenosti roditelja u obrazovanje djece, te je utvrđena prisutnost 2 faktora. Prvi faktor naziva *roditeljska očekivanja od djeteta* te drugi faktor *roditeljsko praćenje djeteta*.

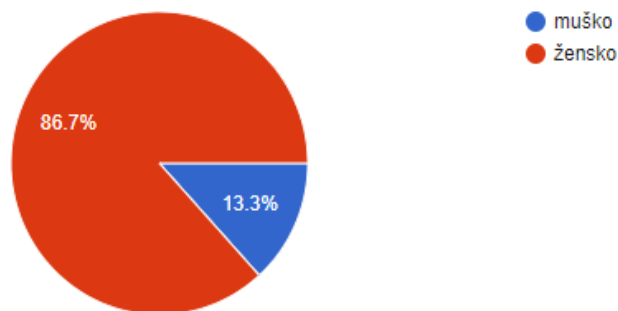
Pouzdanost mjerne skale je ispitana upotrebom Cronbachovim alpha pokazateljom. Za skalu naziva *roditeljska očekivanja od djeteta*, on iznosi 0,728, a za *roditeljsko praćenje djeteta* 0,559. Za treću skalu, *uključenost roditelja u odgoj i obrazovanje djece* izračunat je ukupni rezultat s Cronbachovim alfo 0,584.

Razlike u samoprocjeni roditelja prema sociodemografskim obilježjima su ispitane upotrebom Mann-Whitney U testom te Kruskal-Wallis testom, dok se međusobna povezanost između dobivenih faktora ispitala Spearmanovim koeficijentom korelacije.

7. Rezultati istraživanja

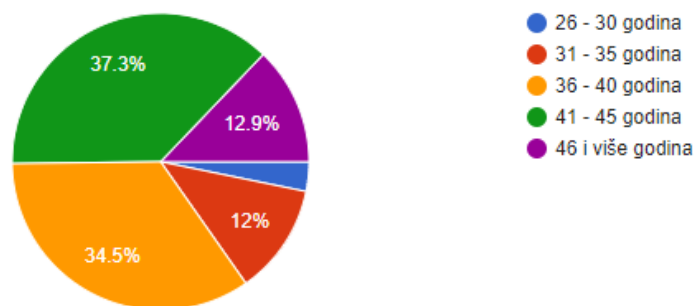
7.1. Prvi dio upitnika - podatci o sudionicima

Kako je već istaknuto, u istraživanju je sudjelovalo 249 roditelja pa postotci prikazani u grafikonima predstavljaju nominalni broj ispitanika. Struktura ispitanika prema spolu, vidljiva je na grafikonu 1.

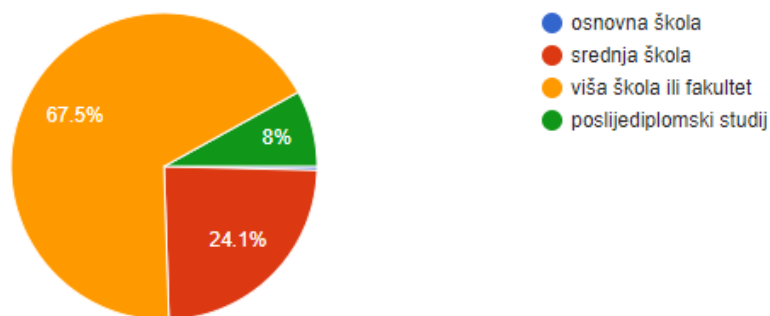
Grafikon 1. *Struktura ispitanika prema spolu*

Podatci grafikona 1. pokazuju kako je u istraživanju sudjelovalo više majki (86.7%) nego očeva (13.3%). Takav rezultat bio je očekivan jer praksa i dalje potvrđuje veću uključenost i sudjelovanje majki u odgoj i obrazovanje djece. Ipak, ne mogu se zanemariti postotak očeva koji su sudjelovali u anketi, što može ukazivati na promjene koje se događaju prihvaćanjem suvremene uloge očeva. Struktura ispitanika prema dobi prikazana je na grafikonu 2.

Grafikon 2. *Struktura ispitanika prema dobi*

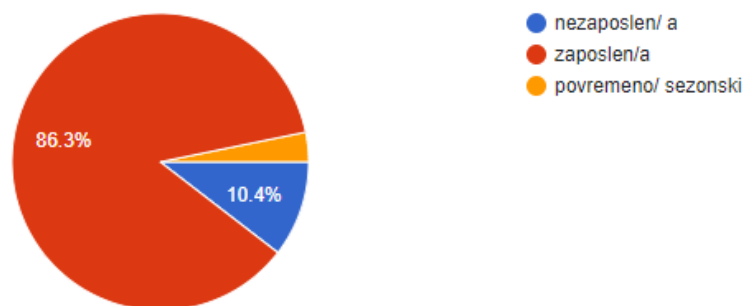
Prema podacima prikazanih na grafikonu 2. vidljivo je da je u istraživanju sudjelovalo najviše ispitanika u dobi od 41 do 45 godina (njih 37.3%). Slijede ispitanici čija je dob od 36 do 40 godina (njih 34.5%), 46 godina i više (njih 12.9%), od 31 do 35 godina (njih 12%) te neznatan postotak čine roditelji dobi 46 i više godina. Prosječna dob postajanja roditeljem u Europskoj uniji raste, a iznosila je 29, 4 godine u 2019. Godini (Eurostat, 2021) što je u skladu sa životnom dobi ispitanika. Struktura ispitanika prema stupnju obrazovanja prikazana je u grafikonu 3.

Grafikon 2. *Struktura ispitanika prema stupnju obrazovanja*

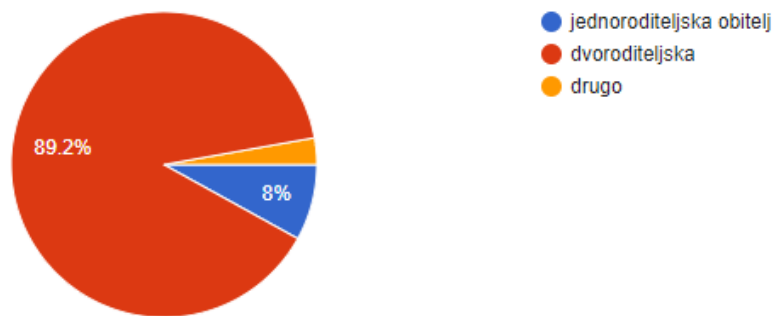
Prema podacima prikazanih na grafikonu 3. vidljivo je da je stupanj obrazovanja ispitanika pretežno viša škola ili fakultet (njih 67.5%), slijede ispitanici sa završenom srednjom školom (njih 24.1%) te ispitanici sa završenim poslijediplomskim studijem (8%). Takvi podaci nisu slični podacima Državnog zavoda za statistiku koji su dobiveni za potrebe posljednjeg popisa stanovništva Republike Hrvatske, a koje se provodilo 2021. godine. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, najviše je stanovnika sa završenom srednjom školom (55. 5%), a slijede stanovnici sa završenom fakultetom ili poslijediplomskim studijem

(24.1 %), osnovnoškolskim obrazovanjem ili manje (20.4 %) te stanovnici sa završenim fakultetom ili poslijediplomskim studijem (10.55 %) (DZS, 2021). Može se zaključiti kako su ispitanici obrazovaniji od stanovništva Republike Hrvatske. Ipak, treba naglasiti da su rezultati posljednjeg popisa stanovništva iz 2021. godine pokazali vidljiv porast udjela visokoobrazovanoga stanovništva u odnosu na 2011. godinu kada je postotak visokoobrazovanoga stanovništva bio manji za 7,7 postotnih bodova (DZS, 2021). Status zaposlenja ispitanika prikazan je na grafikonu 4.

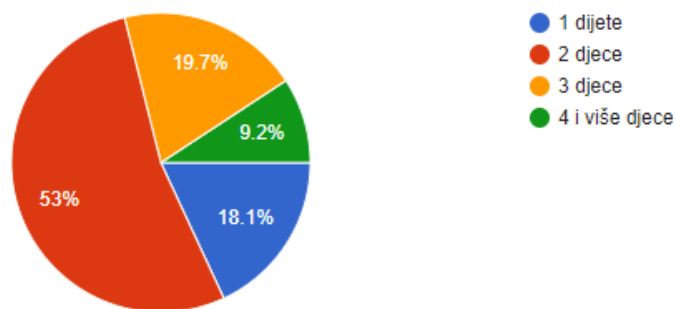
Grafikon 4. *Struktura ispitanika prema statusu zaposlenja*

Prema podacima grafikona 4. vidljivo je kako je zaposleno 86.3 % ispitanika, slijede ispitanici koji su nezaposleni (njih 10.4 %) te neznatan postotak povremeno ili sezonsko zaposlenih ispitanika. Promatrajući rezultate Državnog zavoda za statistiku koji se odnose na ukupnu zaposlenost stanovništva Republike Hrvatske, pokazao se rast zaposlenih za 2,2% (DZS, 2021) što je u skladu sa statusom zaposlenja ispitanika. Struktura obitelji kod ispitanika prikazana je na grafikonu 5.

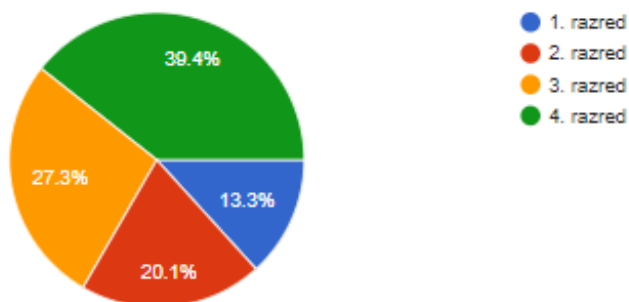
Grafikon 5. *Struktura obitelji ispitanika*

Prema podacima grafikona 5. vidljiva je struktura obitelji ispitanika, čak 89.2% ispitanika ima dvoroditeljsku obitelj, slijede ispitanici koji imaju jednoroditeljsku obitelj (njih 8%). Broj djece u obitelji ispitanika prikazan je na grafikonu 6.

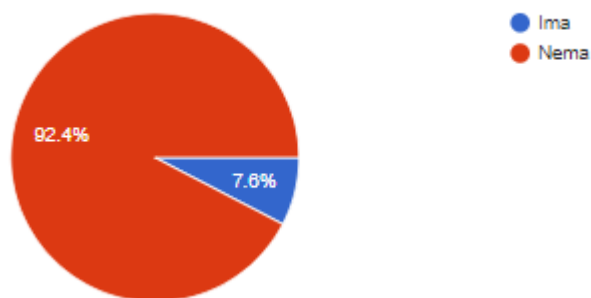
Grafikon 6. *Broj djece u obitelji ispitanika*

Prema podacima grafikona 6., najveći broj ispitanika ima dvoje djece (njih 53%), slijede ispitanici koji imaju troje djece (njih 19 %), jedno dijete (njih 18.1 %) te četvero i više djece (njih 9.2 %). Razred koji pohađaju djeca sudionika prikazan je na grafikonu 7.

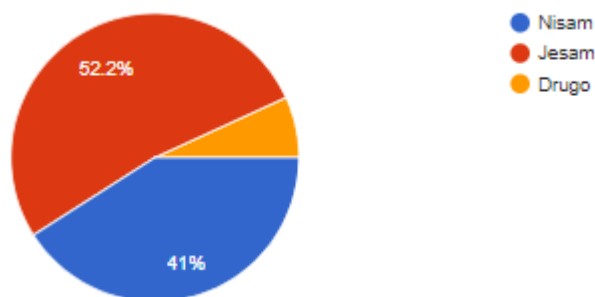
Grafikon 7. Razred koji pohađaju djeca ispitanika

Podatci grafikona 7. prikazuju kako djece ispitanika mahom pohađaju četvrti razred (njih 39.4%), slijede djeca koja pohađaju treći razred (njih 27.3%), zatim drugi razred (njih 20.1 %), a najmanji postotak odnosi se na djecu koja pohađaju prvi razred (13.3%). Podatci o postojanju utvrđenih teškoća u razvoju kod djece prikazani su na grafikonu 8.

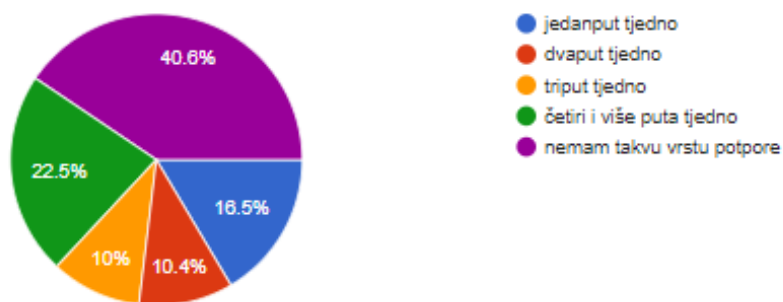
Grafikon 8. Liječnički utvrđene teškoće u razvoju djece

Prema podacima grafikona 8., 92.4 % djece nema liječnički utvrđene teškoće u razvoju dok 7.6 % djece ima utvrđene teškoće u razvoju. Procjene roditelja o darovitosti i iznadprosječnosti njihove djece u nekom području prikazane su u grafikonu 9.

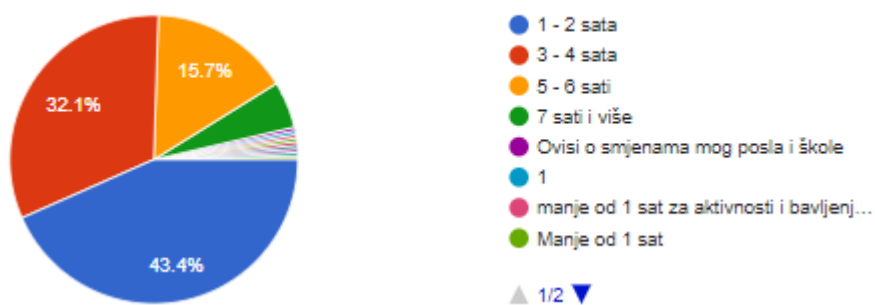
Grafikon 9. Roditeljska procjena darovitosti i iznadprosječnosti djece

Prema podacima grafikona 9., 52.2% roditelja svoje dijete smatra darovitim ili iznadprosječnim u nekom području, njih 41% svoje dijete ne smatra darovitim ili iznadprosječnim dok neznatan postotak roditelja nije se izjasnio. Učestalost pomoći u odgoju djece od drugih članova obitelji prikazana je u grafikonu 10.

Grafikon 10. Pomoć u odgoju djece od drugih članova obitelji

Prema podacima grafikona 10., čak 40.6% roditelja nema pomoć drugih članova obitelji u odgoju djece, njih 22.5 % takvu pomoć ima četiri i više puta tjedno, slijede roditelji koji pomoć od drugih članova obitelji u odgoju djece imaju jedanput tjedno, zatim 10.4 % roditelja pomoć u odgoju djece ima dvaput tjedno, njih 10 % tripu tjedno. Iako je velik postotak roditelja koji nemaju pomoć u odgoju djece od drugih članova obitelji, ne treba zanemariti roditelje koji je imaju, njih čak 22.5 % takvu pomoć imaju četiri puta tjedno što ističe važnost prisutnosti ostalih članova obitelji (baka, djed, teta i sl.) u odgoju djeteta. Roditeljsko aktivno bavljenje djetetom prikazano je na grafikonu 11.

Grafikon 11. Roditeljsko aktivno bavljenje djetetom

Podatci grafikona 11., prikazuju kako se aktivno bavi djetetom jedan do dva sata 43.4 % roditelja, aktivno provodi i bavi djetetom tri do četiri sata 32.1 % roditelja, a njih 15.7 % aktivno se bavi djetetom pet do šest sati. Neznatan postotak roditelja aktivno se bavi djetetom sedam sati i više, dok se ostatak roditelja aktivno bavi djetetom ovisno o njegovim potrebama, manje od jednog sata i sl.

7.2. Drugi dio upitnika – roditeljska uključenost u obrazovanje

7.2.1. Deskriptivna analiza

Tablica 1. Deskriptivna statistika

	N	Min	Max	M	SD
27. Svako dijete posebno je na svoj način.	249	1,00	5,00	4,73	0,63
34. Potičem dijete da stvara svoje vlastite ciljeve.	249	1,00	5,00	4,40	0,77
14. Kada dođe iz škole, pitam dijete što su učili taj dan i što ima za domaći rad	249	1,00	5,00	4,37	0,93
24. Osjećam se odgovornim za sigurnost svojeg djeteta, čak i kada nije pod mojim nadzorom.	249	1,00	5,00	4,31	0,89
22. Pratim sve aktivnosti svojeg djeteta.	249	1,00	5,00	4,15	0,93
17. Znam sve što se događa s mojim djetetom u školi.	249	1,00	5,00	4,13	0,85
23. Očekujem da me dijete uključuje u donošenje odluke o tome kako će provodi slobodno vrijeme i trošiti novac.	249	1,00	5,00	3,77	1,07
16. Prije svake provjere znanja učim s djetetom.	249	1,00	5,00	3,38	1,25
32. Vjerujem da bi moje dijete trebalo prvo učiti, a tek se onda igrati.	249	1,00	5,00	3,31	1,20
12.Svaki zadatak za školu djetetu prekontroliram.	249	1,00	5,00	3,24	1,31
13.Pomažem djetetu sa školom onda i kad to od mene ne traži.	249	1,00	5,00	3,21	1,44
33. Potičem dijete da preispituje razloge koji stoje iza mojih odluka.	249	1,00	5,00	3,18	1,12
29. Imam velika očekivanja od svojeg djeteta.	249	1,00	5,00	3,12	1,14
28. Moje dijete me doživljava kao strogo roditelja.	249	1,00	5,00	2,95	1,08
25. Očekujem najbolje od svojeg djeteta i ne pristajem ni na što manje.	249	1,00	5,00	2,75	1,14
20. Puštam dijete da dobije slabu ocjenu dok sam ne nauči.	249	1,00	5,00	2,73	1,23
18. Kada dijete ide na izlet sa školom na koji mogu ići i roditelji, pridružim im se.	249	1,00	5,00	2,50	1,45
30. Moje dijete sudjeluje u više izvannastavnih aktivnosti od druge djece.	249	1,00	5,00	2,28	1,23
26. Ne prihvaćam isprike i iznimke za neuspjeh mojeg djeteta.	249	1,00	5,00	2,20	1,06
19. Ako moje dijete treba pomoć oko nekoga predmeta, ide na instrukcije.	249	1,00	5,00	2,19	1,46
15. Moje dijete je samostalno u obavljanju svojih školskih obaveza.	249	1,00	5,00	2,17	1,16
31. Moje dijete ima malo slobodnog vremena za igru s prijateljima.	249	1,00	5,00	2,13	1,16
21. Ako moje dijete ima problem, riješit ću ga umjesto njega.	249	1,00	5,00	1,95	1,02

U tablici 1. prikazani su deskriptivni podatci za skalu roditeljskih ponašanja koja sadrži 9 čestica i hiperroditeljskog odgojnog stila koja sadrži 14 čestica, većim dijelom preuzetih i prilagođenih iz upitnika. Ispitanici su u upitniku odgovarali na skali od 1 do 5, gdje vrijednost 1 označava uopće se ne odnosi na mene, dok vrijednost 5 označava u potpunosti se odnosi na mene.

Iz tablice je vidljivo, skoro po svim komponentama upitnika, da su roditelji, procjenjujući sebe, većinom označavali tvrdnje koje se odnose na njih. Roditelji najvećim dijelom smatraju kako su djeca individualna bića, potiču ih na ostvarivanje njihovih ciljeva, poštuju njihove potrebe, slobodu izbora kao i samostalnost.

Roditelji su više rezervirani kada se radi o samoprocjeni odnosno, tvrdnje koje se odnose na hiperroditeljski odgojni stil označavali su s vrijednosti 3 (niti se odnosi niti se ne odnosi na mene). Primjeri takvih tvrdnji su: dijete treba prvo učiti, tek onda se igrati ($M = 3,31$, $SD = 1,20$), pomoć pri učenju i onda kada dijete to ne traži ($M = 3,21$, $SD = 1,44$), velika očekivanja od djeteta ($M = 3,12$, $SD = 1,44$).

7.2.2. Faktorska analiza

Tablica 2. Faktorska analiza skale hiperroditeljskog odgojnog stila

	1	2	Cronbachov alpha
Faktor 1. Roditeljska očekivanja od djeteta			0,728
26. Ne prihvaćam isprike i iznimke za neuspjeh mojeg djeteta.	0,71		
25. Očekujem najbolje od svojeg djeteta i ne pristajem ni na što manje.	0,70		
29. Imam velika očekivanja od svojeg djeteta.	0,64		
31. Moje dijete ima malo slobodnog vremena za igru s prijateljima.	0,61		
30. Moje dijete sudjeluje u više izvannastavnih aktivnosti od druge djece.	0,53		
32. Vjerujem da bi moje dijete trebalo prvo učiti, a tek se onda igrati.	0,48		
21. Ako moje dijete ima problem, riješit ću ga umjesto njega.	0,45		
28. Moje dijete me doživljava kao strogog roditelja.	0,43		
33. Potičem dijete da preispituje razloge koji stoje iza mojih odluka.	0,36		
Faktor 2. Roditeljsko praćenje djeteta			0,559
24. Osjećam se odgovornim za sigurnost svojeg djeteta, čak i kada nije pod mojim nadzorom.		0,68	
34. Potičem dijete da stvara svoje vlastite ciljeve.		0,64	
27. Svako dijete posebno je na svoj način.		0,62	
22. Pratim sve aktivnosti svojeg djeteta.		0,59	
23. Očekujem da me dijete uključuje u donošenje odluke o tome kako će provodi slobodno vrijeme i trošiti novac.		0,42	

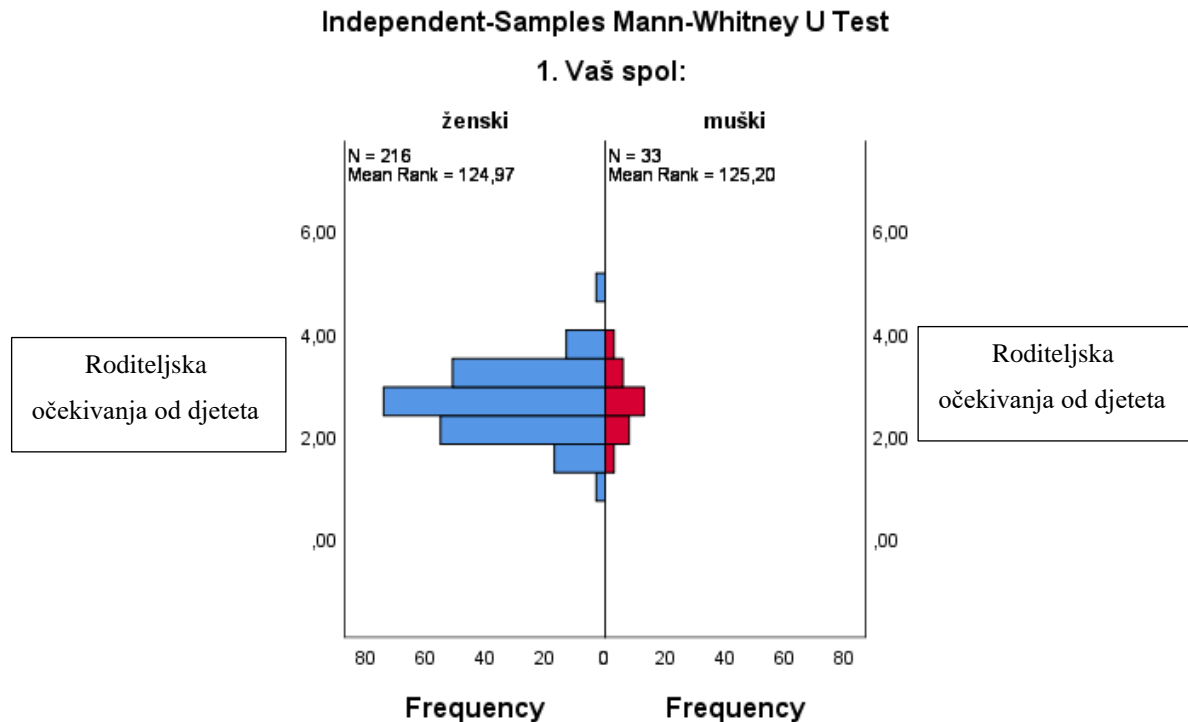
U tablici 2. prikazani su rezultati provedene faktorske analize 14 čestica na skali hiperroditeljskog odgojnog stila. Nakon provedbe faktorske analize upotrebom Varimax postupka rotacije utvrđena je prisutnost dva faktora.

Kaiser-Meyer-Olkinovim testom ispitana je prikladnost prikupljene baze podataka za faktorsku analizu, te vrijednost 0,730 upućuje na zaključak o adekvatnosti uzorka, dok je Bartlettovim testom sferičnosti dodatno utvrđeno da je moguće provesti relevantnu faktorsku analizu ($p < 0,001$). Na navedenoj dvofaktorskoj skali, Cronbachov alfa za prvi faktor – *Roditeljska očekivanja od djeteta*, iznosi 0,728, dok za drugi faktor – *Roditeljsko praćenje*, iznosi 0,559. Izdvojene komponente objašnjavaju 35,69 % ukupne varijance.

Za treći dio upitnika ($M = 3,10$, $SD = 0,60$) konstruiran prema upitniku Orlić (2021) zbog nedostatne faktorske valjanosti konstruiran je ukupni rezultat za 9 čestica. Pouzdanost mjerne skale uključenosti u obrazovanje djece iznosi 0,584. Dakle, Cronbachov alfa koeficijent veći je od snižene granične vrijednosti 0,50 slijedom čega se može utvrditi da je mjerna skala niže, ali prihvatljive razine pouzdanosti.

7.3. Testiranje hipoteza

H₁: Ne postoji statistički značajna razlika u procjeni roditeljskih očekivanja, praćenja i uključenosti u odgoj i obrazovanje djeteta s obzirom na spol roditelja.

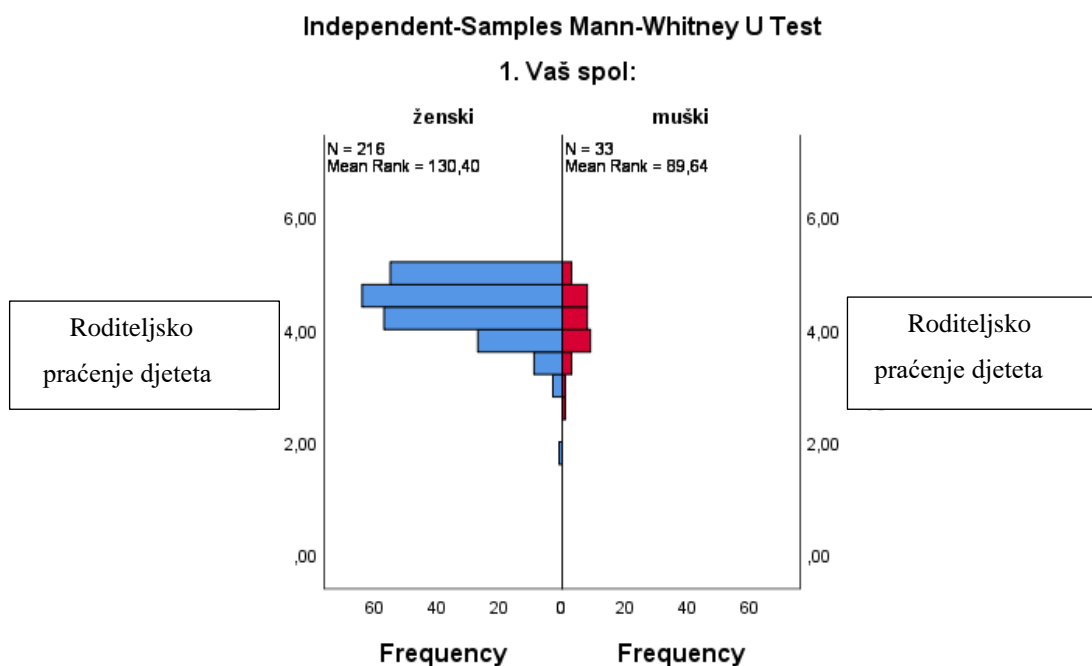

Slika 3. Usporedba samoprocjene roditeljskih očekivanja od djeteta s obzirom na spol roditelja

Prosječan rang prvog faktora uključenosti u obrazovanje djece kod očeva je 125,20, odnosno za 0,23 boda veći u odnosu na majke, dok ispitivanjem nije utvrđena statistički značajna razlika u prvom faktoru uključenosti između majki i očeva ($Z = 0,017$, $p = 0,987$).

Tablica 3. Rezultati *Mann – Whitney U* testa

Mann-Whitney U Test za nezavisne uzorke	
N	249
Mann-Whitney U	3570,500
Wilcoxon W	4131,500
Z	0,017
Asymp. Sig.(2-sided test)	0,987

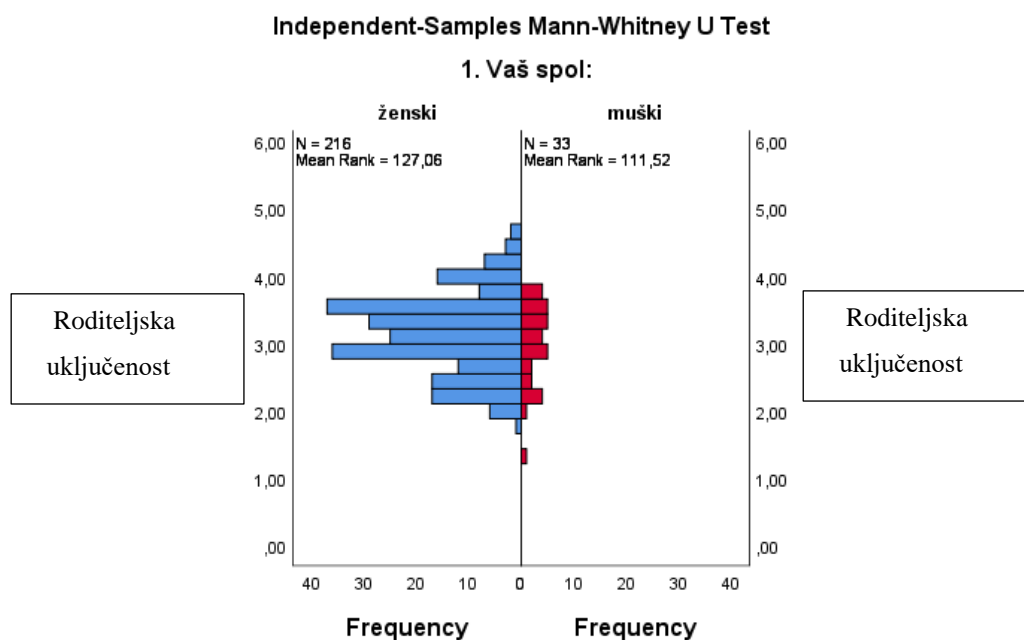
Slika 4. Usporedba samoprocjene roditeljskog praćenja djeteta s obzirom na spol roditelja

Prosječan rang drugog faktora uključenosti u obrazovanje djece kod očeva je 89,64, odnosno za 40,76 bodova manja u odnosu na majke kod kojih je utvrđen prosječan rang 130,40, te je ispitivanjem utvrđena prisutnost statistički značajne razlike u drugom faktoru uključenosti između majki i očeva ($Z = 3,05$, $p = 0,002$).

Tablica 4. Rezultati *Mann – Whitney U* testa

Mann-Whitney U Test za nezavisne uzorke	
N	249
Mann-Whitney U	2397,000
Wilcoxon W	2958,000
Z	-3,051
Asymp. Sig Sig.(2-sided test)	,002

Za drugi faktor postoji statistički značajna razlika između očeva i majki na način da majke imaju veći procjenu ovog faktora, a očevi ga procjenjuju manjim.

Slika 5. Usporedba roditeljske uključenosti s obzirom na spol roditelja

Prosječan rang ukupne uključenosti u obrazovanje svoje djece kod očeva je 111,52, odnosno za 15,54 boda manja u odnosu na majke kod kojih je utvrđen prosječan rang 127,06, dok ispitivanjem nije utvrđena statistički značajna razlika u ukupnoj uključenosti u obrazovanje između majki i očeva ($Z = 1,16$, $p = 0,247$).

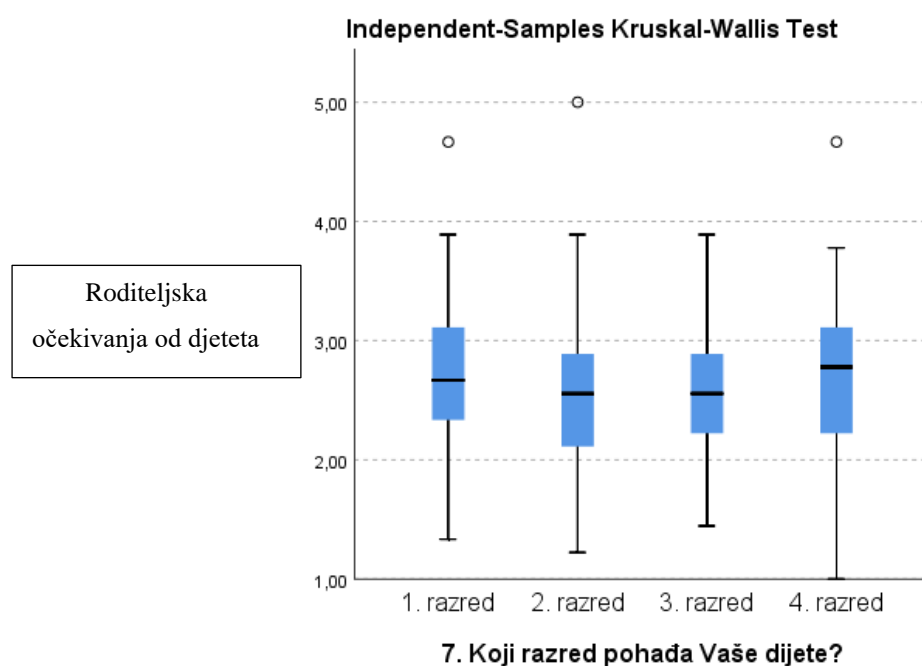
Tablica 4. Rezultati *Mann - Whitney U* testa

Mann-Whitney U Test za nezavisne uzorke	
N	249
Mann-Whitney U	3119,000
Wilcoxon W	3680,000
Z	-1,157
Asymp. Sig Sig.(2-sided test)	0,247

Prema rezultatima moguće je zaključiti da se u samoprocjeni roditeljskog praćenja djece pokazalo da majke procjenjuju da one više prate djecu od očeva. Kod samoprocjene roditeljske uključenosti i roditeljskog praćenja djeteta nema statistički značajne razlike u samoprocjeni majki i očeva.

Slijedom navedenih rezultata, prva hipoteza H_1 djelomično se prihvaća. Ovakav rezultat moguće je objasniti time da je se uloga očeva u suvremenom dobu tek počela razvijati stoga se njihova manja uključenost u praćenje djece može povezati s njihovim određenim neiskustvom ili nesigurnošću u svoju očinsku ulogu (Ljubetić, 2007). Istraživanja pokazuju da je upravo njihova uloga neizostavna i nezamjenjiva za cjeloviti razvoj djeteta, te da je aktivan otac u svim segmentima odgoja i obrazovanja djeteta neophodan za stvaranje kvalitetnih odnosa s djetetom i njegovih osobina poput samosvjesnosti i samodiscipline (Jurčević-Lozančić, 2005). Upravo bi roditeljsko praćenje djeteta i očeva veća uključenost mogla pridonijeti razvoju samosvjesnosti i samodiscipline u djetetu. Slijedom navedenih

H₂: Ne postoji statistički značajna razlika u procjeni roditeljskih očekivanja, praćenja i uključenosti u odgoj i obrazovanje djeteta s obzirom na razred koji dijete pohađa.

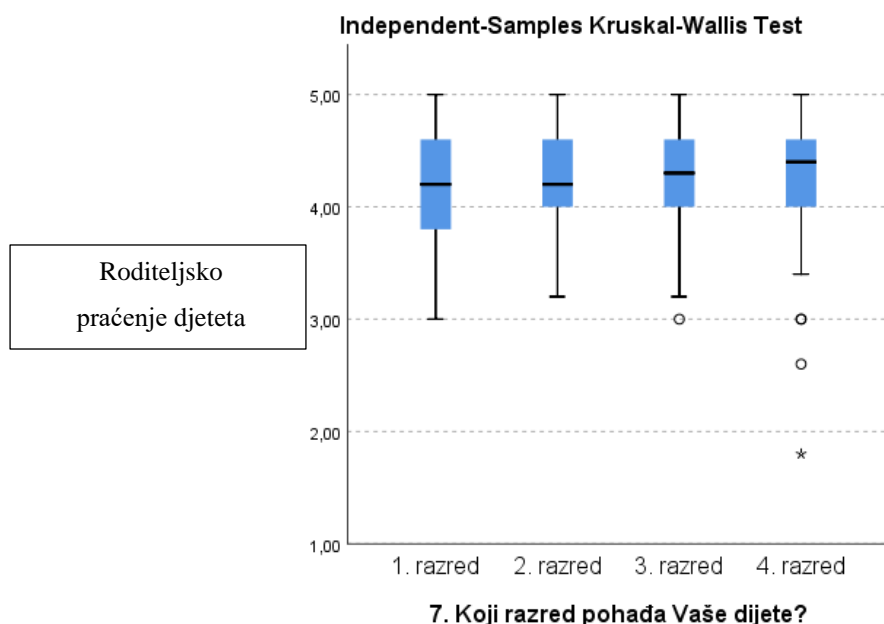

Slika 6. Roditeljska očekivanja od djeteta s obzirom na razred koji dijete pohađa

Tablica 5. Rezultati *Kruskal – Wallis testa*

Kruskal-Wallis Test za nezavisne uzorke	
N	249
t	3,434 ^{a,b}
df	3
Asymp. Sig. (2-sided test)	0,329

Medijan prvog faktora uključenosti u obrazovanje djece bilježi tek blagi porast u višim razredima, dok ispitivanjem nije utvrđena prisutnost statistički značajne razlike u prvom faktoru uključenosti u obrazovanje djece među razredima ($H = 3,43$; $p = 0,33$).

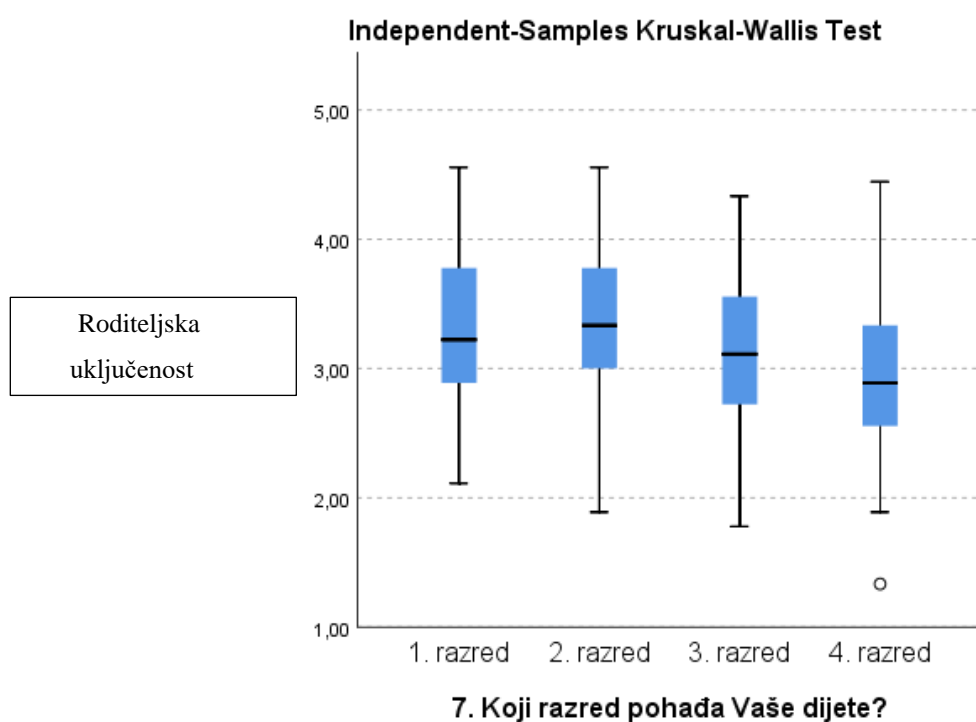

Slika 7. Usporedba roditeljskog praćenja djeteta s obzirom na razred koji dijete pohađa

Medijan drugog faktora uključenosti u obrazovanje djece bilježi tek blagi porast u višim razredima, dok ispitivanjem nije utvrđena prisutnost statistički značajne razlike u drugom faktoru uključenosti u obrazovanje djece među razredima ($H=1,72$, $p=0,632$).

Tablica 6. Rezultati *Kruskal - Wallis testa*

Samples Kruskal-Wallis Test za nezavisne uzorke	
N	249
t	1,724 ^{a,b}
df	3
Asymp. Sig.(2-sided test)	0,632

Slika 8. Ukupna usporedba roditeljskog uključivanja u odgoj i obrazovanje djece s obzirom na razred koji dijete pohada

Medijan ukupne uključenosti u odgoj i obrazovanje djece nakon blagog porasta u 2. razredu u odnosu na prvu, bilježi blagi pad u višim razredima, te je ispitivanjem utvrđena prisutnost statistički značajne razlike u ukupnoj uključenosti u obrazovanje djece među razredima ($H=20,53$, $p<0,001$).

Tablica 7. Rezultati *Kruskal - Wallis testa*

Independent-Samples Kruskal-Wallis Test Summary	
N	249
t	20,526 ^a
df	3
Asymp. Sig.(2-sided test)	0,000

Razlike među razredima ispitane su *Post hoc* testom. Ispitivanjem je utvrđena značajno viša razina uključenosti u obrazovanje učenika prvog razreda u odnosu na učenike četvrtog razreda ($p = 0,002$), učenika drugog razreda u odnosu na učenike trećeg razreda ($p = 0,034$), te učenika drugog razreda u odnosu na učenike četvrtog razreda ($p < 0,001$), dok razlike među ostalim učenicima nisu utvrđene.

Tablica 8. Rezultati *Post hoc testa*

Usporedba s obzirom na razred koji pohađa dijete				
Sample 1-Sample 2	Test Statistic	Std. Error	Std. Test Statistic	p
4. razred-3. razred	21,905	11,347	1,930	0,054
4. razred-1. razred	45,799	14,470	3,165	0,002
4. razred-2. razred	50,278	12,495	4,024	0,000
3. razred-1. razred	23,894	15,253	1,567	0,117
3. razred-2. razred	28,373	13,394	2,118	0,034
1. razred-2. razred	-4,478	16,125	-,278	0,781

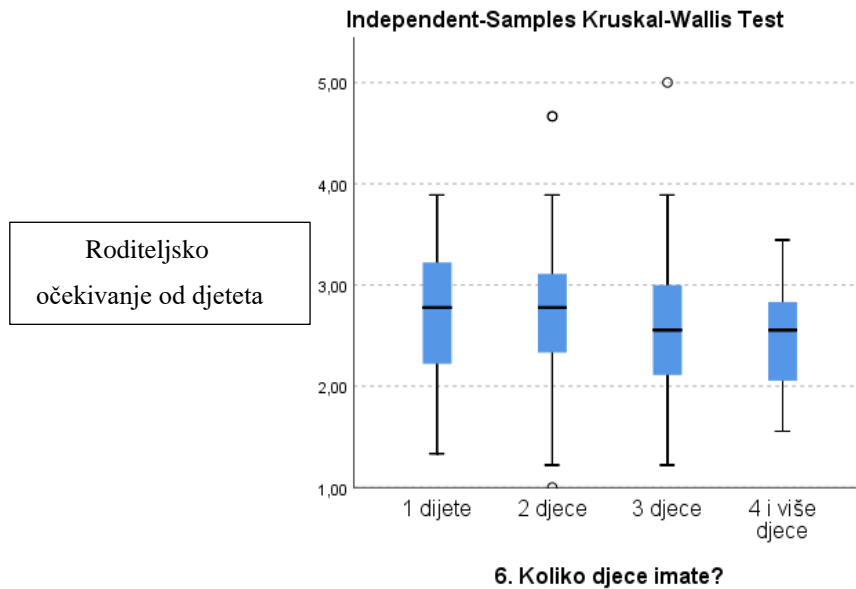
Asymp. Sig. (2-sided tests)

*p < 0.05

Prema rezultatima, moguće je zaključiti da se u samoprocjeni roditeljske uključenosti pokazalo kako roditelji samoprocjenjuju da su više uključeni u odgoj i obrazovanje tijekom prvog razreda u odnosu na četvrti razred, isto tako, više su uključeni u odgoj i obrazovanje tijekom drugog razreda u odnosu na treći te drugo razred u odnosi na četvrti.

Slijedom navedenih rezultata druga hipoteza se djelomično prihvaća. Roditelji koji su uključeni u djetetov odgoj i obrazovanje pružaju svojem djetetu sigurnost što se posebno očituje tijekom prve godine školovanja. Prvi razred, zasigurno je stresan kako djetetu, tako i roditeljima koji nastoje biti upućeni u djetetove školske obveze. Međutim, kako dijete raste i pohađa više razrede, roditeljsko uključivanje pada, ne nužno jer su nezainteresirani, već zato što vjeruju kako trebaju dopustiti djetetu da postane odgovoran pojedinac.

H₃: Ne postoji statistički značajna razlika u procjeni roditeljskih očekivanja, praćenja i uključenosti u odgoj i obrazovanje djeteta s obzirom na broj djece u obitelji.

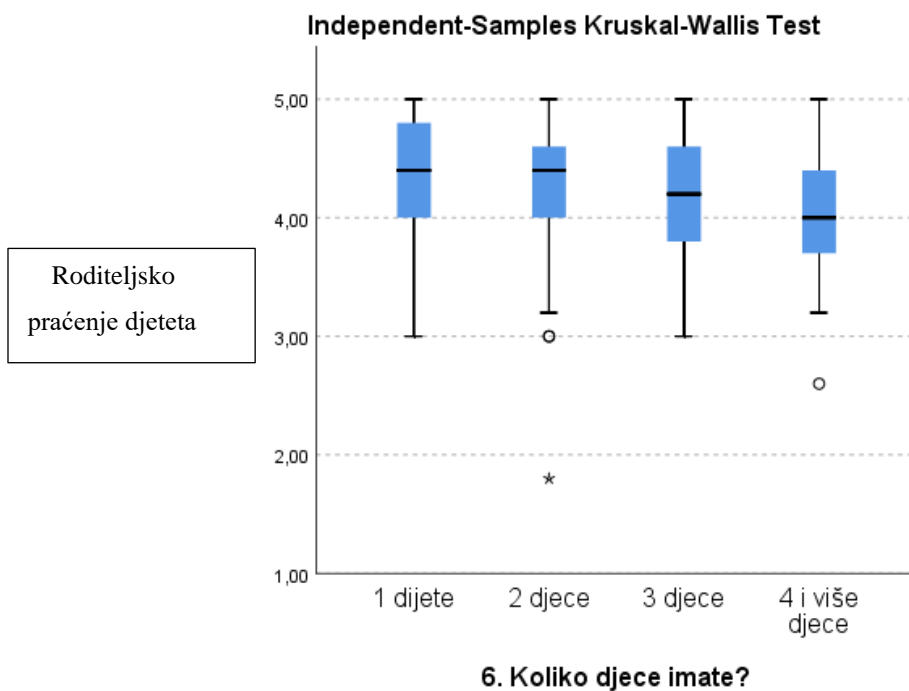

Slika 9. Usporedba roditeljskog očekivanja od djeteta s obzirom na broj djece u obitelji

Medijan prvog faktora uključenosti u obrazovanje djece je niži među roditeljima sa 33 ili više djece u odnosu na roditelje koji imaju jedno ili dvoje djece, dok nakon ispitivanja nije utvrđena prisutnost statistički značajne razlike u prvom faktoru uključenosti u obrazovanje s obzirom na broj djece ($H = 2,98$, $p = 0,394$).

Tablica 9. Rezultati Mann - Whitney U testa

Independent-Samples Kruskal-Wallis Test Summary	
N	249
t	2,982 ^{a,b}
df	3
Asymp. Sig.(2-sided test)	0,394

Slika 10. Usporedba roditeljskog praćenja djeteta s obzirom na broj djece u obitelji

Medijan drugog faktora uključenosti u obrazovanje djece opada među roditeljima sa svakim dodatnim djetetom nakon dvoje djece, te je ispitivanjem utvrđena prisutnost statistički značajne razlike u drugom faktoru uključenosti u obrazovanje djece s obzirom na broj djece ($H = 8,65$, $p = 0,034$).

Tablica 10. Rezultati *Kruskal - Wallis testa*

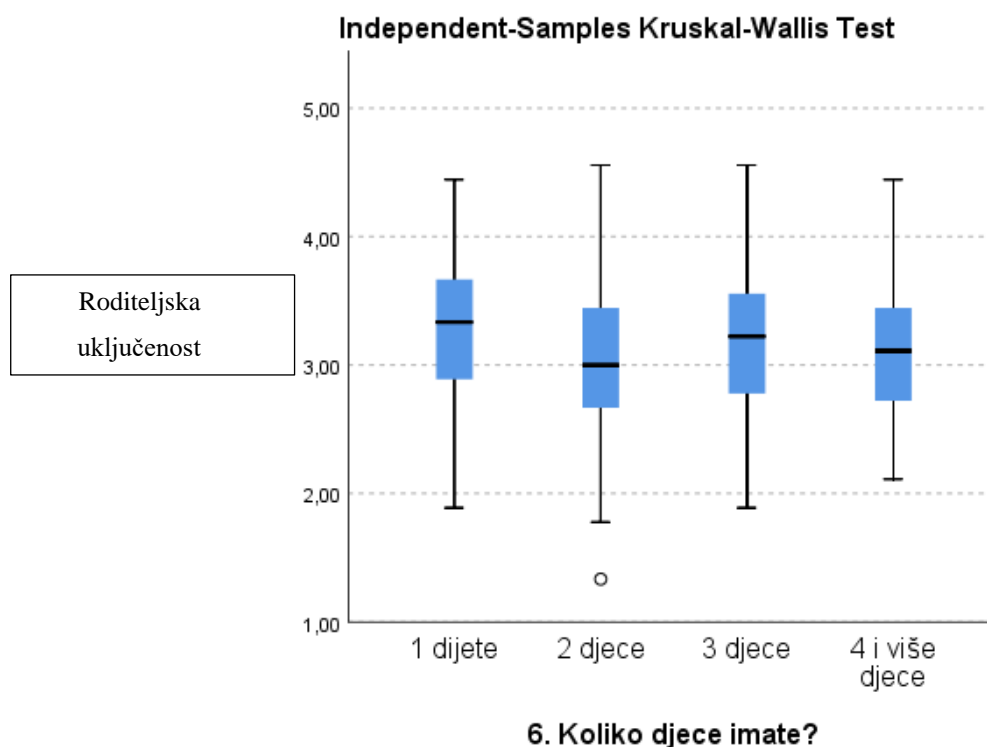
Kruskal-Wallis Test za nezavisne uzorke	
N	249
t	8,646 ^a
df	3
Asymp. Sig.(2-sided test)	0,034

Post hoc ispitivanjem je utvrđeno da obitelji sa 4 ili više djece imaju statistički značajno nižu razinu kod drugog faktora uključenosti u odnosu na obitelji koje broje 4 i više djece u odnosu na obitelji koje broje jedno dijete ($p = 0,007$), obitelji koje broje dvoje djece ($p = 0,007$), dok ostale razlike nisu statistički značajne ($p > 0,050$).

Tablica 11. Rezultati *Post hoc testa*

Usporedba s obzirom na broj djece u obitelji				
uzorak 1-uzorak 2	Statistički test	SD	standardizirani statistički test	p
4 i više djece-3 djece	32,425	18,070	1,794	0,073
4 i više djece-2 djece	43,423	16,153	2,688	0,007
4 i više djece-1 dijete	49,149	18,324	2,682	0,007
3 djece-2 djece	10,997	11,959	,920	0,358
3 djece-1 dijete	16,724	14,761	1,133	0,257
2 djece-1 dijete	5,727	12,341	,464	0,643

Rezultati potvrđuju statistički značajnu razliku. Oni roditelji koji imaju jedno i dvoje djece više od roditelja koji imaju četvero i više djece postižu više rezultate u roditeljskom nadgledanju. Navedena tvrdnja je prihvatljiva, a može se objasniti i time kako je roditeljima lakše nadgledati kada imaju jedno ili dvoje djece dok je roditeljima s više djece to znatno teže.

Slika 11. Usporedba roditeljske uključenosti u odgoj i obrazovanje s obzirom na broj djece u obitelji

Medijan ukupne razine uključenosti u obrazovanje djece nakon prvog razreda opada sa vrijednosti 3,4 na vrijednost 3,0, nakon čega dolazi do blagih oscilacija. Nakon provedenog ispitivanja nije utvrđena statistički značajna razlika u ukupnoj uključenosti u obrazovanje djece s obzirom na broj djece u obitelji ($H = 6,66$, $p = 0,084$).

Tablica 12. Rezultati Kruskal - Wallis testa

Samples Kruskal-Wallis Test za nezavisne uzorke	
N	249
t	6,656 ^{a,b}
df	3
Asymp. Sig. (2-sided test)	0,084

Slijedom navedene analize, treća hipoteza se djelomično prihvaća. Roditeljsko praćenje djeteta, a na poseban način majčino, vidljivo je tijekom prvog razreda. Tijekom tog razdoblja, roditelji nastoje biti što bolje upućeni u djetetove školske aktivnosti. Ipak, valja naglasiti kako roditeljsko praćenje slabi s dobi djeteta.

H₄: Ne postoji statistički značajna povezanost između samoprocjene roditeljskih očekivanja, praćenja i uključenosti u odgoj i obrazovanje djeteta.

Tablica 13. Rezultati Spearmanovog koeficijenta korelacije između očekivanja od djeteta, praćenja djeteta i uključenosti u odgoj i obrazovanje

faktori		1	2	3
očekivanja od djeteta	r _s	1	0,228**	0,119
praćenje djeteta	r _s		1	0,226**
uključenost u obrazovanje	r _s			1

** $p < 0,01$

U tablici 13. prikazan je rezultat Spearmanovog koeficijenta korelacije između roditeljskih očekivanja od djeteta ($M = 2,65$, $SD = 0,63$), roditeljskog praćenja djeteta ($M = 4,27$, $SD = 0,52$) te roditeljske uključenosti u odgoj i obrazovanje djece ($M = 3,10$, $SD = 0,60$). Rezultati su pokazali statistički značajnu povezanost između roditeljskih očekivanja i praćenja djeteta ($r_s = 0,228$, $p = 0,000$) te praćenja djeteta i uključenosti u odgoj i obrazovanje djece ($r_s = 0,226$, $p = 0,000$). Statistički značajna povezanost nije se potvrdila između

roditeljskih očekivanja od djece i uključenosti u odgoj i obrazovanje djece. Drugim riječima, oni roditelji koji imaju viša očekivanja od svoje djece, više koriste praćenje svoje djece, dok oni roditelji koji su više uključeni u odgoj i obrazovanje svoje djece više i prate svoju djecu. Slijedom navedene analize, četvrta hipoteza se prihvaća. Ovi rezultati mogu poslužiti za objašnjenje i razumijevanje u kojim dimenzijama roditeljskog ponašanja možemo očekivati veću uključenost u odgoj i obrazovanje svoje djece.

Ovakav rezultat moguće je povezati s drugim istraživanjima koja potvrđuju da se roditeljsku uključenost u odgoj i obrazovanje djece može opisati kao zainteresiranost i angažiranost roditelja u komunikaciji s djetetom (LaRocque, Kleiman i Darling, 2011, prema Piuk i Micuka, 2019), osjećaj odgovornosti i ponašanja koja izgrađuju roditeljsku ulogu (Hoover – Dempsey i Sandler, 2005). Stoga, praćenje djeteta je povezano s očekivanjima, ali i s uključenosti u odgoj i obrazovanje djece, dok se očekivanja od djeteta mogu smatrati uvjerenjima ili vrijednostima koja pokreću roditeljska ponašanja.

Nakon provedenog ispitivanja donosi se zaključak da se glavna hipoteza rada H_g kojom se pretpostavlja da ne postoji statistički značajna razlika u procjeni roditeljskih očekivanja, praćenja i uključenosti u odgoj i obrazovanje djeteta s obzirom na spol roditelja, razred koji dijete pohađa i broj djece u obitelji djelomično prihvaća. Majke više prate dijete te su više uključene u odgoj i obrazovanje djece. Ova tvrdnja je prihvatljiva, a može se potkrijepiti privrženošću koju spominju autori Čudina i Čudina – Obradović (2006). Majka i dijete odmah po porođaju stvaraju posebnu i neraskidivu vezu, čime se opravdavaju majčina očekivanja, praćenje i briga za dijete. Važno je tijekom odgoja, ali i uključenosti u obrazovanje djeteta ne ograničavati mu slobodu i zahtijevati od djeteta da ostvaruje izvanredne uspjehe jer se time djetetu onemogućuje pravo na ostvarivanje vlastitih želja i ciljeva. Ravnoteža je ključna za pravilan odgoj djeteta što će polučiti pozitivan ishod i u obrazovanju.

8. ZAKLJUČAK

Roditeljstvo je bitna, izazovna i zahtjevna uloga svakog roditelja. Pojam „roditelj“ odnosi se na oca i majku, a postoje dva tipa roditelja: biološki i socijalni. Dijete od biološkog roditelja nasljeđuje mentalne i tjelesne karakteristike, a socijalni roditelji dijete odgajaju i o njemu skrbe u skladu s kulturnim, religijskim i moralnim normama. Budući da je odgoj najvažnija roditeljska uloga, odgoj se može promatrati s obzirom na roditeljsku ljubav i nadzor. Slijedom navedenoga, razlikuju se četiri roditeljska odgojna stila: autoritaran ili strogi stil, autoritativan ili demokratski stil, permisivan ili popustljiv stil i zanemarujući stil. Autoritaran ili strogi roditeljski stil podrazumijeva visoka roditeljska očekivanja i strogoću. Djeca odgajana ovim roditeljskim stilom, željna su roditeljske pažnje i topline što uzrokuje bojažljivost, povučenost i promjene raspoloženja. Autoritativni odgojni roditeljski stil, poznat je i kako demokratski – dosljedan odgojni stil. Roditelji koji svoju djecu odgajaju ovim roditeljskim stilom, postavljaju granice i nadziru ih, ali istovremeno, svojoj djeci pružaju toplinu i podršku. Djeca autoritativnih roditelja, spontana su i slobodna mišljenja. Permisivan roditeljski odgojni stil, poznat je i kao popustljivi roditeljski stil. Roditelji koji njeguju ovaj odgojni stil, često kombiniraju slabu kontrolu i veliku roditeljsku toplinu što djeci omogućuje veliku slobodu koja nije primjerena za njihovu dob. Posljednji roditeljski odgojni stil jest zanemarujući. Roditelji koji provode ovaj odgojni stil uopće ne nadziru svoju djecu te su distancirani. Djeca koja dolaze iz zanemarujućeg okruženja, pružaju otpor, neprijateljski su nastrojena što dovodi do mogućnosti da postanu delinkventi. Roditelj koji želi odgojiti samouvjereno, samosvjesno, odgovorno dijete, trebao bi njegovati autoritativni roditeljski stil. Naravno, nužno je djetetu pružiti roditeljsku toplinu, potporu, ali i nadzor kako bi odgoj bio uspješan.

Govoreći o roditeljstvu, važno je istaknuti pojedinačnu ulogu majke i oca. Zbližavanje majke i djeteta događa se odmah po rođenju što se kasnije razvija u privrženost. Privrženost je bitna za djetetov cjelovit razvoj. Privrženost se razvija kroz nekoliko razdoblja, počevši od oralnog (tjelesnog) kontakta poput hranjenja, maženja i zagrljaja, preko djetetova zadovoljstva što je u majčinoj blizini do trenutka kada dijete prepoznaje majčin lik. Navedena obilježja majčinstva temelj su odnosa koji će majka razviti s djetetom. Očeva uloga nije zanemariva, naime, razvijanjem odnosa otac-dijete, djetetu se omogućuje odvajanje od majke što je prvi korak koji vodi prema samostalnosti. Važno je istaknuti kako se očeva uključenost povećava s dobi djeteta, stoga se razlikuju četiri dimenzije očeve uključenosti, a to su:

uključenost koja djeci osigurava razvoj socijalizacije, dosljednost koja djetetu pruža sigurnost, svjesnost kojom otac pokazuje iskren interes za svoje dijete te briga.

Nastojeći zaštititi svoje dijete i njegova prava, roditelji često dijete ograničavaju - lišavajući ga slobode. Ovakav odgojni roditeljski stil poznat je kao hiperrditeljstvo. Razlikuju se četiri stila hiperroditeljstva: helikoptersko – roditeljstvo, helikopter – roditelj *lebd*i nad svojim djetetom, pokušavajući ga zaštititi; slijedi roditelji *malog cara*, ovim hiperroditeljskim odgojnim stilom, roditelji nastoji svoje dijete materijalno osigurati; zatim mame tigrice koje od svoje djece očekuju iznimna postignuća; a posljednji stil hiperroditeljstva je *uskladeno usavršavanje*. Posljednjim hiperroditeljskim odgojnim stilom, roditelj nastoji svojem djetetu omogućiti društveni status, upisujući ga u različite izvanškolske aktivnosti. Djeca hiperroditelja trpe brojne posljedice poput tjeskobe, manjka samopouzdanja i stresa. Valja naglasiti kako roditeljski nadzor slabi s dobi djeteta. Roditelji koji su dijete odgajali u duhu nekog od navedenih hiperroditeljskih odgojnih stilova, sada nastoje razviti topao odnos. Međutim, posljedice su drugačije, djeca često pružaju otpor, iskazujući neslaganje što je na poseban način vidljivo u odnosu s majkom.

Osim odgoja, roditelj treba biti uključen i u obrazovanje svojeg djeteta. Roditeljsku uključenost u obrazovanje, definira se kao zainteresiranost roditelja za djetetove školske obveze, a pojavljuje se u obliku angažiranosti u školi, kući ili jednostavno komunikaciji s djetetom. Nadalje, roditeljsku uključenost u obrazovanje, može se sažeti s dva uvjerenja. Prvo uvjerenje odnosi se na roditeljska uvjerenja o odgoju, razvoju i uključenosti u obrazovanje. Drugo uvjerenje, oslanja se na roditeljske sposobnosti kako bi se ostvario željeni učinak. Sudjelovanje roditelja u obrazovanju djeteta, dijete potiče na postizanje boljeg općeg uspjeha što stvara pozitivnu sliku o obrazovanju općenito.

Za potrebe ovog diplomskog rada, provedeno je istraživanje kojim se nastojao ispitati odnos između uključenosti roditelja u obrazovanje svoje djece i hiperroditeljskog stila s obzirom na spol roditelja, razred koji dijete pohađa i broj djece u obitelji. Glavna hipoteza rada kojom se pretpostavlja da ne postoji statistički značajna razlika u procjeni roditeljskih očekivanja, praćenja i uključenosti u odgoj i obrazovanje djece s obzirom na spol roditelja, razred koji dijete pohađa i broj djece djelomično se prihvaća. Rezultate anketnog upitnika ne treba generalizirati te bi valjalo uzeti u obzir mali uzorak koji je sudjelovao u istraživanju, ali i subjektivnost roditelja u procjeni svoje djece. Bez obzira na nedostatke istraživanja, rezultati mogu poslužiti kao temelj za daljnja istraživanja odnosa između uključenosti roditelja u obrazovanje djece i hiperroditeljskog stila, ispitivanje metrijskih karakteristika upitnika te treba uzeti u obzir mogućnost davanja socijalno poželjnih odgovora sudionika.

9. LITERATURA

- Bašić, S. (2009). Dijete (učenik) kao partner u odgoju: kritičko razmatranje. *Odgojne znanosti*, 11 (2 (18)), 27-44. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/48439> (Pristupljeno: 20. svibnja 2024.)
- Čudina Obradović, M. i Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Ćavar, K. i Džinić, M. (2022). Pravo djeteta na odgoj i obrazovanje u kanonskom i međunarodnom pravu. *Obnovljeni Život*, 77 (1), 65-77. Dostupno na: <https://doi.org/10.31337/oz.77.1.5> (Pristupljeno: 20. svibnja 2024.)
- Deglin, M. (2022). *Stilovi roditeljstva i njihov utjecaj na razvoj djeteta*. Završni rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.
- Dissing Sandahl, I. i Zobel, S. (2021). *Kako biti opušten roditelj*. Zagreb: Egomont.
- Eurostat (2020). Women are having their first child at an older age. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20200515-2>.
Pristupljeno 1. lipnja 2024.
- Gregorović Belaić, Z. (2021). Parental Involvement in Their Children's Education. *Život i škola*, LXVII (2), 95-114. Dostupno na: <https://doi.org/10.32903/zs.67.2.7> (Pristupljeno: 20. svibnja 2024.)
- Gvozdenović, S. (2012). *Ogledi iz sociologije obrazovanja*. Nikšić: Filozofski fakultet.
- Honore, C. (2009.). *Pod pritiskom: spašavanje naše djece od kulture hiperroditeljstva*. Zagreb: Algoritam.
- Hoover-Dempsey, K. V., Walker, J. M. T., Sandler, H. M., Whetsel, D., Green, C. L., Wilkins, A. S., i Closson, K. (2005). Why do Parents Become Involved? Research Findings and Implications. *The Elementary School Journal*, 106(2), 105–130.
- Jezerčić, I. (2020). *Uloga odgojnih stilova na razvoj djece*. Završni rad. Petrinja: Učiteljski studij Sveučilišta u Zagrebu.
- Jovović, Z. (2017). Suvremeno demokratsko društvo: odgoj i obrazovanje za toleranciju. *Život i škola*, LXIII (2), 27-34. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/195134>. (Pristupljeno: 20. svibnja 2024.)
- Jurčević-Lozančić, A. (2005). *Izazovi odrastanja: predškolsko dijete u okružju suvremene obitelji i vrtića*. Petrinja: Visoka učiteljska škola.
- Juul, J. (1996). *Vaše kompetentno dijete*. Zagreb: Educa.

- Klarin, M. (2003). Očeva uloga u razvitku samopoštovanja. *Napredak*, 144 (4), 2003, 442-450.
- Klopotan, J. (2020). Djecu moramo učiti o njihovim pravima, ali i dužnostima. Dostupno na: <<https://miss7mama.24sata.hr/skolarci/razvoj-od-sedme-do-cetnaeste-godine/djecu-moramouciti-o-njihovim-pravima-ali-i-duznostima-2162>> (Pristupljeno: 20. svibnja 2024.)
- Ljubetić M. (2014) *Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice*. Zagreb, ELEMENT d.o.o.
- Ljubetić, M. (2007). *Biti kompetentan roditelj*. Zagreb: Mali profesor.
- Ljubetić, M. (2012). *Nosi li dobre roditelje roda: Odgovorno roditeljstvo za kompetentno dijete*. Zagreb: Profil.
- Milanović, M., Stričević, I., Maleš, D i Sekulić-Majurec, A. (2000). *Skrb za dijete i poticanje ranog razvoja djeteta u Republici Hrvatskoj*. UNICEF – Ured za Hrvatsku, Ministarstvo prosvjete i športa RH, Targa.
- Pataj, I. (2022). *Suvremeni trendovi u roditeljstvu*. Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet.
- Piuk, J. i Micuka, I. (2019). Školski uspjeh adolescenata: Uloga perfekcionizma, prilagodbe i uključenosti roditelja u školske aktivnosti. *Psihološke teme*, 28 (3), 621-643. Dostupno na: <https://doi.org/10.31820/pt.28.3.9> (Pristupljeno 1. lipnja 2024.)
- Shaw R. i Wood S., (2009). *Epidemija popustljivog odgoja*. Zagreb: V.B.Z
- Širanović, A. (2011). Prava djeteta između zaštite odraslih i djetetovog vlastitog mišljenja i djelovanja. *Pedagoška istraživanja*, 8 (2), 311-319. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/116662> (Pristupljeno 1. lipnja 2024.)
- Škutor, M. (2014). Partnerstvo škole i obitelji – temelj dječjeg uspjeha. *Napredak*, 154 (3), 209-222. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/138844> (Pristupljeno: 1. lipnja 2024.)
- Ulutas, I., Aksoy, A. B. (2014), The impact of helicopter parenting on the social connectedness and anxiety level of university students. Conference on Social Sciences and Humanities, 199-208.
- Ungar, M. (2009). Overprotective parenting: Helping parents provide children the right amount of risk and responsibility. *American Journal of Family Therapy*, 37(3), 258–271.
- Vican, D. (2006). Odgoj i obrazovanje u Hrvatskoj u kontekstu europskih vrijednosti. *Pedagoška istraživanja*, 3 (1), 9-19. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/139310> (Pristupljeno: 25. svibnja 2024.)

Vinković, A. (2017). *Utjecaj stila roditeljstva na odgoj djeteta*. Završni rad. Osijek: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.

Vusić, H. (2022). *Roditeljski stilovi i razvoj ovisnosti kod djece i mladih*. Završni rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet.

Zwoliński, A. (2019). Teenager in the Family: Challenges. U: J. Stala (ur.), *Families: Opportunities and Challenges* (75 - 97). Krakow: Family Studies

Sažetak

Uključenost roditelja u obrazovanje djece ima različite dobrobiti koji su važan za opći uspjeh djeteta, ali i za pozitivno mišljenje o obrazovanju općenito. Uključenost roditelja u obrazovanje svoje djece stavljen je u odnos s hiperroditeljstvom što je problem istraživanja. Spoznajni cilj bio je utvrditi odnos između uključenosti roditelja u obrazovanje djece i hiperroditeljskog stila s obzirom na spol roditelja, razred koji dijete pohađa i broj djece u obitelji.

Upitnik ima trideset i četiri pitanja, izrađen je prema upitniku koji je konstruirala Oreč (2021), a podijeljen je u dva dijela. Prvi odnosi se na socio-demografska obilježja ispitanika dok se drugi dio odnosi na roditeljska ponašanja. U istraživanju je sudjelovalo dvjesto četrdeset i devet roditelja čija djeca pohađaju razrednu nastavu. Analizom prikupljenih podataka zaključeno je kako uključenost roditelja u odgoj i obrazovanje djece ne ovisi o spolu roditelja, razredu koji dijete pohađa i broju djece u obitelji.

Ključne riječi: dijete, roditeljstvo, obrazovanje, uključenost, hiperroditeljstvo

THE RELATIONSHIP BETWEEN PARENTAL INVOLVEMENT IN CHILDREN'S EDUCATION AND HYPER – PARENTING STYLE

Abstract

The involvement of parents in their children's education has various benefits that are important for the overall success of the child, as well as for forming a positive opinion about education in general. Parental involvement in their children's education is related to hyper-parenting, which is the problem being investigated. The cognitive aim was to determine the relationship between parental involvement in children's education and hyper-parenting style with respect to the parent's gender, the grade the child is attending, and the number of children in the family.

The survey questionnaire consists of thirty-four questions, developed based on the questionnaire constructed by Oreč (2021), and is divided into two parts. The first part relates to the socio-demographic characteristics of the respondents, while the second part concerns parental behaviors. The study involved two hundred and forty-nine parents whose children attend primary school. An analysis of the collected data concluded that parental involvement in the upbringing and education of children does not depend on the parent's gender, the grade the child is attending, or the number of children in the family.

Keywords: child, parenting, education, involvement, hyper-parenting

Prilozi

Prilog 1.

Anketni upitnik

Poštovani roditelju, pred Vama se nalazi upitnik kojim se želi istražiti na koji su način roditelji uključeni u obrazovanje svoje djece i kakav je njihov roditeljski stil. Upitnik je u potpunosti anonim. Odgovori se ni na koji način neće razmatrati individualno, već će se koristiti isključivo u svrhu izrade diplomskog rada. U pitanjima nema točnih i netočnih odgovora, zato Vas molimo da na sva pitanja odgovorite iskreno. Ako imate više djece, usmjerite se na jedno dijete koje pohađa razrednu nastavu (od prvog do četvrtog razreda). Unaprijed zahvaljujemo na suradnji!

1. Vaš spol:

- a) Muško
- b) Žensko

2. Vaša dob:

- a) 26-30 godina
- b) 31-35 godina
- c) 36-40 godina
- d) 41-45 godina
- e) 45 i više godina

3. Vaš stupanj obrazovanja je:

- a) osnovna škola
- b) srednja škola
- c) viša škola ili fakultet
- d) poslijediplomski studij
- e) drugo: _____

4. Vaš status zaposlenja:

- a) nezaposlen/a
- b) zaposlen/a

c) povremeno/sezonski

5. Vaša obitelj po strukturi je:

a) jednoroditeljskoj obitelji

b) dvoroditeljskoj obitelji

c) drugo: _____

6. Koliko djece imate:

a) 1 dijete

b) 2 djece

c) 3 djece

d) 4 i više djece

7. Koji razred pohađa Vaše dijete?

a) 1. razred

b) 2. razred

c) 3. razred

d) 4. razred

8. Ima li u Vašoj obitelji djece s liječnički utvrđenim teškoćama u razvoju?

a) da

b) ne

9. Procjenjujete li svoje dijete darovitim ili iznadprosječnim u nekom području:

a) Nisam

b) Jesam

c) Drugo: _____

10. Koliko često imate pomoć u roditeljstvu od bližih članova obitelji (fizički, čuvanjem djeteta i sl.):

a) jedanput tjedno

b) dvaput tjedno

c) triput tjedno

d) četiri i više puta tjedno

11. Koliko Vam dnevno ostaje vremena za aktivno bavljenje djetetom:

- a) 1-2 sata
- b) 3-4 sata
- c) 5-6 sati
- d) 7 i više sati

Upitnik uključenosti roditelja u obrazovanje djece

NAPOMENA: Upitnik je preuzet od Stelle Orlić (diplomski rad) i autora Iana Janssena (hiperroditeljstvo).

Molimo Vas zaokružite u kolikoj se mjeri svaka pojedina tvrdnja odnosi na Vas, pri čemu brojevi imaju sljedeća značenja:

- 1 - uopće se ne odnosi se na mene;
- 2 - ne odnosi se na mene
- 3 - niti se odnosi, niti se ne odnosi na mene
- 4 - odnosi se na mene
- 5 - u potpunosti se odnosi

1. Svaki zadatak za školu djetetu prekontroliram.

1 2 3 4 5

2. Pomažem djetetu sa školom onda i kad to od mene ne traži.

1 2 3 4 5

3. Kada dođe iz škole, pitam dijete što su učili taj dan i što ima za domaći rad.

1 2 3 4 5

4. Moje dijete je samostalno u obavljanju svojih školskih obaveza.

1 2 3 4 5

5. Prije svake provjere znanja učim s djetetom.

1 2 3 4 5

6. Znam sve što se događa s mojim djetetom u školi.

1 2 3 4 5

7. Kada dijete ide na izlet sa školom na koji mogu ići i roditelji, pridružim im se.

1 2 3 4 5

8. Ako moje dijete treba pomoć oko nekoga predmeta, ide na instrukcije.

1 2 3 4 5

9. Puštam dijete da dobije slabu ocjenu dok sam ne nauči.

1 2 3 4 5

10. Ako moje dijete ima problem, riješit ću ga umjesto njega.

1 2 3 4 5

11. Pratim sve aktivnosti svojeg djeteta.

1 2 3 4 5

12. Očekujem da me dijete uključuje u donošenje odluke o tome kako će provodi slobodno vrijeme i trošiti novac.

1 2 3 4 5

13. Osjećam se odgovornim za sigurnost svojeg djeteta, čak i kada nije pod mojim nadzorom.

1 2 3 4 5

14. Očekujem najbolje od svojeg djeteta i ne pristajem ni na što manje.

1 2 3 4 5

15. Ne prihvaćam isprike i iznimke za neuspjeh mojeg djeteta.

1 2 3 4 5

16. Svako dijete posebno je na svoj način.

1 2 3 4 5

17. Moje dijete me doživljava kao strogog roditelja.

1 2 3 4 5

18. Imam velika očekivanja od svojeg djeteta.

1 2 3 4 5

19. Moje dijete sudjeluje u više izvannastavnih aktivnosti od druge djece.

1 2 3 4 5

20. Moje dijete ima malo slobodnog vremena za igru s prijateljima.

1 2 3 4 5

21. Vjerujem da bi moje dijete trebalo prvo učiti, a tek se onda igrati.

1 2 3 4 5

22. Potičem dijete da preispituje razloge koji stoje iza mojih odluka.

1 2 3 4 5

23. Potičem dijete da stvara svoje vlastite ciljeve.

1 2 3 4 5

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja **Antonija Nikolić**, kao pristupnica za stjecanje zvanja **magistrice primarnoga obrazovanja**, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i literatura. Izjavljujem da ni jedan diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, stoga ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 11. srpnja 2024 .

Potpis

**IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOGA/DIPLOMSKOGA RADA (PODCRTAJTE
ODGOVARAJUĆE) U DIGITALNI REPOZITORIJ FILOZOFSKOGA FAKULTETA
U SPLITU**

Student/Studentica: Antonija Nikolić

Naslov rada: Odnos između uključenosti roditelja u obrazovanje djece i hiperroditeljskog stila

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Vrsta rada: diplomski rad

Mentorica rada (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): doc. dr. sc. Anita Mandarić Vukušić

Sumentor/Sumentorica rada (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): /

Članovi povjerenstva (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): izv. prof. dr. sc. Ines Blažević, doc. dr. sc. Suzana Tomaš i doc. dr. sc. Anita Mandarić Vukušić

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanoga završnoga/diplomskoga rada i da sadržaj njegove elektroničke inačice potpuno odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

a) u otvorenom pristupu

b) dostupan studentima i djelatnicima FFST-a

c) dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6 mjeseci / 12 mjeseci / 24 mjeseca

U slučaju potrebe (dodatnoga) ograničavanja pristupa Vašemu ocjenskomu radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnomu tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: Split, 11. srpnja 2024.

Potpis studenta/studentice: